Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, decembar 2022. - Godina XVIII - Broj 210 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Srićan Božić
i Mlado lito

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subatica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subatica na bunjevačkom"

Radio Subatica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, ***Dan Velikog prela***

23. februar, ***Dan izbora prvog Nacionalnog savita***

15. avgust, ***Dan Dužijance***

25. novembar, ***Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena***

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBATICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

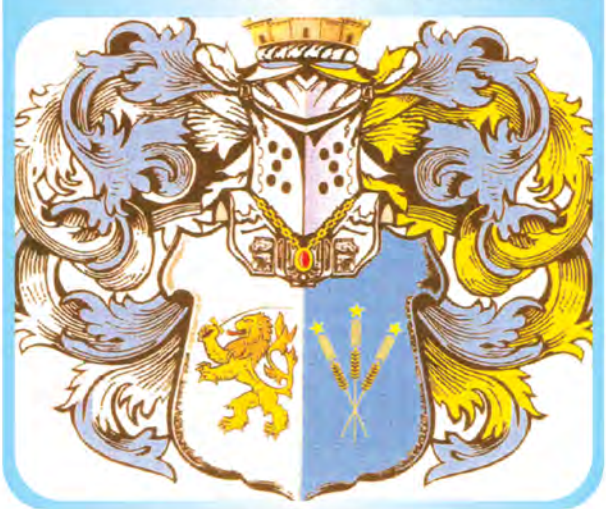

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XVIII Broj 210
Decembar 2022.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subatica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Srićan Božić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subatica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subatica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Iza nas su izbori za Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, a u vrime kad su ove novine zaključivane odavno su bili poznati rezultati - lista broj 2 „Složno za Bunjevce – dr Suzana Kujundžić Ostojić" odnela je ubedljivu pobidu. Ova lista će u novom sazivu NSBNM koji je konstituisan u ponediljak, 12. decembra, imat apsolutnu većinu, odnosno petnajst mandata (od mogući devetnajst). Čestitamo svima na ostvarenim rezultatima, te apelujemo na sve članove Savita nek nastave svoj poso u obezbeđivanju što bolji uslova za sve Bunjevce, te nek nađu način da iz svakog člana Savita, brez obzira na to sa koje liste dolazi, izvuku ono najbolje.

Nalazimo se u vrimenu adventa, odnosno došašća, čekamo najradosniji kršćanski blagdan - Božić. Čekamo ga, ko i svake godine, radosni, brez obzira na globalne el lokalne, pa i lične brige na koje niko nije imun. I kako god da je situacija teška, čini nam se da ćemo svaku nevolju, nepravdu, bolest, tugu lakše podnet u ovom vrimenu, a da će svaka srića, radost i osmih bit uvećani.

Jel, kako smo i mogli čut na prigodnim izložbama koje su redovne u ovo doba godina, dok čekamo Boga, ne moramo se bojat, al ga ne moramo ni čekat skršteni ruku. Ovo je prilika da svako od nas poradi na sebi, da bude bolja verzija sebe...

Zaboravimo često šta su nam prioriteti, zaboravimo čemu težimo, zaboravimo zašto radimo... I kad se nađemo u takom zaboravu, ajte da pogledamo one koji su najčistiji. Kako dite čeka Božić, kako koristi svaki dan da štogod novo nauči, kako dite zagrli one najbliže – nek to bude jedan putokaz u ovo božićno vrime.

Strana 4-5

Strana 6-7

Strana 9

Strana 16-18

Strana 20-21

Strana 28

Sadržaj

4-5
Odneli apsolutnu pobidu
6-7
Vatra koja gori
8
Dug hrabrim i složnim ljudima
9
Sloboda i prava naroda su svetinje
10-11
104 godine slobode
16-18
Božićne izložbe u Maloj Bosni, Subatici i Bajmaku
20-21
Radionice za izradu božićnjaka okupile velik broj dice
23
Inspiracija i promocija
28
Pisma za svako srce

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

PRIDSTAVNICI LISTE BROJ 2 ZA IZBOR BUNJEVAČKOG NACIONALNOG SAVITA ZADOVOLJNI REZULTATIMA

Odneli apsolutnu pobidu

Nakon što su zatvorena birački mesta, i nakon što su stigli nezvanični rezultati, pridstavnici liste broj 2 za izbor Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine „Složno za Bunjevce – dr Suzana Kujundžić Ostojić" proglasili su pobidu – još u nedilju, 13. novembra, po okončanju izbornog dana.

Oni su to istakli na konferenciji za štampu u „Bunjevačkoj matici", u nedilju uveče, nakon što su imali 95% obrađeni glasački mesta.

Obraćajuć se prisutnima **dr Kujundžić Ostojić**, nosilac liste, se zafalila svim Bunjevkama i Bunjevcima koji su izašli na izbore, a posebno onima koji su glasali za ovu listu.

– Nakon izbrojani glasova u Subatici i Somboru možemo kazat da je na ovim izborima za Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine lista broj 2 „Složno za Bunjevce – dr Suzana Kujundžić Ostojić" odnela apsolutnu pobidu, i da će ova lista činit stožer daljeg rada NSBNM. Ovo je ubedljiva pobida i posebno smo ponosni na ispravnost svega onog što smo radili u prošlom mandatu i na sve ono što smo radili tokom kampanje – kazala je dr Kujundžić Ostojić.

Veljko Vojnić i Suzana Kujundžić Ostojić

Prema procini pridstavnika ove liste, lista 2 osvojila je ukupno 2.290 glasova, odnosno povirenje 79% od broja izašli birača. Drugoplasirana je lista broj 1 „Bunjevci za Subaticu i svoja prava zajedno! Tamara Babić" sa 441 glasom, a trećeplasirana je lista broj 3 „Bunjevci Sombor – Svi u jednom kolu" sa 184 glasa.

Veljko Vojnić i Suzana Kujundžić Ostojić

– Ovo su samo rezultati onog što smo radili, naši birači su nas pripoznali, iako im je bilo na različite načine sugerisano, ne jedared, nek glasaje drugčije. Trudili smo se tokom ove kampanje da ni jednu ružnu rič ni o kom ne kažemo, neg da govorimo o čemu smo radili. Sve naše Bunjevce u budućnosti vidimo zajedno i da radimo za svoj narod. Smatramo da smo uradili mnogo u prithodnom periodu, rekli smo to i tokom kampanje, ko i šta planiramo radit, a ovi rezultati samo su legitimitet za sve što smo govorili. Okrećemo se novim zadacima.

Kometarišuć izborne rezultate i **Veljko Vojnić,** pridsidnik „Bunjevačke matice", bio je zadovoljan postignutim.

IZVIŠTAJ RIK-A

Republička izborna komisija je na sidnici održanoj 17. novembra, utvrdila Izvištaj o ukupnim rezultatima izbora za članove Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Ukupan broj upisani u Poseban birački spisak bunjevačke nacionalne manjine bio je 7.324, a svoje pravo glasa upisani su mogli iskoristit na 192 birački mista. Glasalo je ukupno 3.115 čeljadi, broj važeći glasački listića je 3.058, a nevažeći 57.

Lista 1 „Bunjevci za Subaticu i svoja prava – zajedno! Tamara Babić" dobila je 557 glasova, odnosno zaslužila je 3 mandata; Lista 2 „Složno za Bunjevce – dr Suzana Kujundžić Ostojić" dobila je 2.312 glasova, odnosno zaslužila je 15 mandata; Lista 3 „Bunjevci Sombor – Svi u jednom kolu" dobila je 189 glasova, odnosno 1 mandat.

DODILJENI MANDATI

U skladu sa Izvištajom o ukupnim rezultatima izbora za članova Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, Republička izborna komisija je na sidnici održanoj 18. novembra, donela Rišenje o dodili mandata članova Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Sa Izborne liste „Složno za Bunjevce – dr Suzana Kujundžić Ostojić": dr Suzana Kujundžić Ostojić, Veljko Vojnić, Dejan Parčetić, Tihomir Vrbanović, Sandra Iršević, Aleksandar Bošnjak, Antun Romić, Jadranka Tikvicki, Nikola Žuljević, Slavica Saulić, Ivan Dulić, Marija Brdarić, Gabriela Diklić, Miroslav Vojnić Hajduk, Antun Fratrić.

Sa izborne liste „Bunjevci za Subaticu i svoja prava – zajedno" Tamara Babić": Tamara Babić, Boris Bajić, Dragan Kopunović.

Sa izborne liste „Bunjevci Sombor – Svi u jednom kolu": Branko Pokornić.

„OČEKIVALI SMO VIŠE"

Pridstavnici liste broj 1 „Bunjevci za Subaticu i svoja prava – zajedno! Tamara Babić", obratili su se javnosti saopštenjom. Nuz čestitke na pobidi dr Suzani Kujundžić Ostojić i listi 1, dodaju.

– Mi sa liste broj 1. „Bunjevci za Subaticu i svoja prava – zajedno! Tamara Babić" očekivali smo više, al smo zadovoljni činjenicom da je izlaznost najveća od kako su izbori za Bunjevački nacionalni savit. Pokazalo se tačnim da je tribalo više lista na izborima, a ne samo jedna, i da svako radi kampanju da bi se motivisali birači da izađu glasat. Ovaka izlaznost je apsolutni legitimitet za Bunjevce i Bunjevački nacionalni savit naravno.

To je po nama najveći rezultat izbora, a ko je izabran, izabran je. Savit treba da radi, da nastavi i da ostvari sve što je za Bunjevce potribno – stoji u saopštenju koje potpisiva Tamara Babić, prva na listi 1 za izbor Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– Fala svima koji su povirenje dali onima koji ne govore mnogo, nego ćute i rade. Fala svima koji su učestvovali u kampanji, radili smo udarnički da obađemo sve naše Bunjevke i Bunjevce, da im približimo ono što planiramo, al i ono što smo uradili. Što se rezultata tiče, imamo 15 mandata, od 19. To će nam biti dobar vitar u leđa da sve odluke koje budemo donosili donosimo sa aspolutnom većinom. Nećemo imati smetnju u donošenju odluka, jer lista 1 i 3, koje će nam biti opozicija, neće moć uticat na rad i donošenje odluka Nacionalnog savita – naglasio je Vojnić.

Na kraju obraćanja medijima dr Kujundžić Ostojić je i istakla kako je izlaznost na ovim izborima bila značajno veća u odnosu na prošle.

– Ovi izbori su probudili naš narod i ovu energiju koju smo pokrenili tribamo iskoristit za sve ono nam pridstoji u narednom periodu.

N. S.

Saopštenje Saveza bačkih Bunjevaca

Nakon završetka izbora za Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, te proglašenja konačni rezultata od strane Republičke izborne komisije, iz Saveza bačkih Bunjevaca 18. novembra stiglo je saopštenje koje potpisiva Mirko Bajić, pridsidnik SBB-a, a u kojem stoji:

„Savez bačkih Bunjevaca čestita svima koji su izabrani za novi Nacionalni savit Bunjevaca.

Od početka je Savez bačkih Bunjevaca imo stav da na izbore tribaje izać svi koji smatraje da to zasluživaje, da na izborima mora bit više lista i da se tako obezbedi kampanja i motiv da birači na izbore izađu. Taj se pristup pokazo ispravnim. Zafaljujuć kampanji koja je vođena za sve tri liste na izbore je izašlo više od 42% birača upisani u poseban birački spisak Bunjevaca, što je najveća izlaznost do sad i čime je apsolutno potvrđen identitet Bunjevaca i legitimitet Nacionalnog savita.

Iako je Savez bačkih Bunjevaca jedina aktivna politička stranka bunjevačke zajednice, i da bi bilo normalno i u skladu sa Zakonom, da ko politička stranka nacionalne manjine na izborima za nacionalni savit ima svoju listu, ko što to imaje sve politički organizovane nacionalne manjine, zbog stavova pojedinaca da, kako su kazali, „Nacionalni savit ne triba politizovat", Savez bačkih Bunjevaca na ovim izborima nije učestvovo sa svojom stranačkom listom, i ostaje da se nadamo da nov saziv Nacionalnog savita neće bit pod političkim uticajom bilo koje stranke, i da će radit u interesu svi Bunjevaca.

Savez bačkih Bunjevaca nastavlja svoj politički rad i protivi se imenovanju Tomislava Žigmanova, pridsidnika DSHV-a, za Ministra za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, iz potpuno jasni i javnosti saopšteni razloga. Zahtivamo i dalje da se Tomislav Žigmanov odrekne stavova izneti u javnost i saopšti da je bunjevački jezik maternji jezik Bunjevaca, a ne „nakaradni jezički monstrum", te da se odrekne stavova iz programa DSHV-a, čiji je i dalje pridsidnik, a koji glase - citiramo: „i na svaki drugi način će prid državnim i drugim tilima zastupat stajalište kako je bunjevački identitet zapravo samo jedan hrvatski subetnički identitet." Tek nakon tog mož bit prihvaćen ko ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Republike Srbije."

M. Bajić (Savez bačkih Bunjevaca)

OBILUŽEN NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVACA – DAN VELIKE NARODNE SKUPŠTINE SRBA, BUNJEVACA I OSTALI SLOVENA

Vatra koja gori

U četvrtak, 24. novembra, u prostorijama „Bunjevačke matice" u Subatici, održano je svečano obilužavanje nacionalnog praznika Bunjevaca – 25. novembra – Dana Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena. Na taj dan su se i ove godine Bunjevci i njevi gosti podsitili dešavanja iz 1918. godine, odnosno dešavanja u Novom Sadu, podvlačeć da je na Velikoj narodnoj skupštini prisusutvovalo 757 delegata, od tog 84 iz bunjevačke zajednice.

Na proslavi u prostorijama „Bunjevačke matice" prisutne je pozdravio **Veljko Vojnić**, pridsidnik Matice, koji je istako kako je Velika narodna skupština bila misto di se vodilo računa o pravima svi, te da je to bio svitli primer u poštivanju žena koje su bile med delegatima, dok je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, istakla kako su Bunjevci ovaj praznik obilužavali i kad drugi nisu.

Veljko Vojnić

– Ovaj datum je za nas poput vatre koja gori, poput čegagod što nas okuplja. Bio je to trenutak kad smo mi, Bunjevci, bili važni za stvaranje države. Neki to i danas dobro znaju, neki ne, ali to je naš kamen-temeljac od kojeg ne odmičemo, to je štogod što nam daje snagu da radimo dalje.

Srđan Samardžić

Suzana Kujundžić Ostojić

U ime Varoši Subatice, u ime gradonačelnika **Stevana Bakića**, te u svoje lično ime, Bunjevcima je nacionalni praznik čestito **Srđan Samardžić**, član Varoškog vića Subatice, zadužen za oblast privride.

– Želim da vi i vaša pokoljenja dugo godina proslavljate ovaj i sve druge praznike i da se u bratstvu, slogi i zdravlju viđamo i dalje.

Drugi dio obilužavanja bio je posvećen istoriji Bunjevaca, odnosno obimnom procesu kojeg trenutno obavlja osam profesora s dva fakulteta, a koji će za rezultat dat jedno kapitalno izdanje istorije Bunjevaca.

Jedan od nji je i **prof. dr Boris Stojkovski**, inače Subatičanin, koji je kazo kako je istraživanje u početnoj fazi.

– Krećemo od najranijeg perioda i idemo korak po korak, do vrimena 1918. godine, do 20. vika, kako bismo napravili jednu genezu kako su to Bunjevci došli na ove prostore i kaki su trag ostavili. Taj proces je zaokružen Velikom narodnom skupštinom koja nije jedan izolovan slučaj, već je poslidica vrlo kompleksnog istorijskog procesa. Naš cilj je da u narednom periodu što više istraživamo – kazo je Stojkovski, pa se vratio na vrime 1918. godine.

Đura Hardi i Boris Stojkovski

– Prvi svitski rat el kako su ga zvali Velik rat, imo je „tektonske uticaje", a ti makro događaji imali su velike poslidice i na mikro zajednice, pa i na Bunjevce, kako u Bačkoj, tako i u Vojvodini. Međuratni period dono je novu državu, nije negiran bunjevački identitet, al se insistiralo na južno-slovenskom jedinstvu. Stigle su potom turobna 1941., pa i 1944. i 1945. godine koje su po Bunjevce ostavile teške poslidice. Nakon dosta godina, nuz veliko pregalaštvo NSBNM, pa i nas sa strane, želimo prikazat jednu mikro-istoriju koja se i te kako reflektovala na makro planu i obrnuto.

U svom dilu obraćanja **prof. dr Đuro Hardi** se sitio i svoji studentski dana, te kako su i profesori od koji je učio znali ko su Bunjevci.

– Prof. akademik Slavko Gavrilović je bio naš najbolji stručnjak i naš učitelj za istoriju južnoslovenski naroda na teritoriji Habsburgške monarhije i sićam se da je na tim pridavanjima jedan od segmenata istorije današnje Vojvodine pripado Bunjevcima i njevom slavnom poriklu. Kroz ovaj projekat prihvatili smo se ambicioznog zadatka da rezimiramo ono što su naši učitelji do sad rekli, a to nije malo, i da pokušamo novim istraživanjima da zaokružimo kroz jednu lipu monografiju. Možda je ključni datum u istoriji bunjevačke zajednice zapravo bila Velika narodna skupština – kazo je prof. dr Hardi.

U kulturno-umitničkom dilu programa učestvovala je pisnikinja **Gabrijela Diklić**.

N. S.

NACIONALNI PRAZNIK – DAN VELIKE NARODNE SKUPŠTINE OBILUŽEN I U SOMBORU

Zajedničko angažovanje

Povodom nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne manjine – Dana Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena 1918. godine, ko i povodom Dana prisajedinjenja Vojvodine Kraljevini Srbiji, u „Bunjevačkoj kući" u Somboru u sridu, 30. decembra, održana je prigodna i svečana istorijska tribina.

Ističuć posebno dobru saradnju i zajedničko angažovanje Bunjevaca i Srba, istoričar **Arsen Mijatović**, je u svojem izlaganju, približio vrime uoči održavanja Velike narodne skupštine, s posebnim akcentom na učesnike skupštine iz Sombora i njeve zasluge.

Izuzetno važnu ulogu žena – Bunjevki u istorijskom trenutku kad je ženama tek omogućeno glasačko pravo, naglasila je profesorka književnosti **Mila Ćatović**. Ona je, ovom prilikom, posebno naglasila značaj **Mare Malagurski Đorđević**, istaknute Bunjevke, učesnice Velike narodne skupštine, ko žene iz svita bunjevačke književnosti i politike.

Pridsidnik Udruženja građana „Bunjevačko kolo" **Dejan Parčetić** je naglasio značaj obilužavanja Dana Velike narodne skupštine Srba Bunjevaca i ostali Slovena, zafalio se pridavačima na učešću i organizaciji i čestito praznik prisutnima.

U prigodnom kulturno-umitničkom programu, u galerijskom prostoru Udruženja, prikazana je retrospektivna izložba slamarski radova umitnica „Bunjevačkog kola", a lipotom svoji glasova tradicionalni srpski i bunjevački pismama, veče su ulipšale članice novoformirane pivačke grupe „Jule" Gradskog kulturno-umitničkog društva „Ravangrad" iz Sombora.

Med mnogobrojnim gostima svečanost su positili članovi Varoškog vića Sombora **Darko Smiljanić** i **Silard Janković**, ko i pridstavnici „Kola srpkih sestara", „Mađarske građanske kasine" i Srpske čitaonice „Laza Kostić" iz Sombora.

Ovaj projekat podržali su Varoš Sombor i Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama.

Info: UG „Bunjevačko kolo"

U NOVOM SADU NE ZABORAVLJAJE VELIKU NARODNU SKUPŠTINU

Dug hrabrim i složnim ljudima

Gradonačelnik Novog Sada **Milan Đurić** i pridsidnica Skupštine Grada Novog Sada **Jelena Marinković Radomirović**, zajedno sa delegacijom Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i pridstavnicima Saveza potomaka ratnika Srbije od 1912. do 1920. godine – Novi Sad, položili su vince na spomen-ploču na mistu na kom je održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i drugi Slovena Banata, Bačke i Baranje 25. novembra 1918. godine. Tog dana doneta je odluka o prisajedinjenju Vojvodine Kraljevini Srbiji.

– Svakog 25. novembra, Grad Novi Sad odaje poštu slavnim pricima i tradicionalno obilužava ovaj datum, značajan za državu Srbiju i cilokupan srpski narod. Zgrada banke u centru grada pored koje svakodnevno prolazimo, bila je misto važnog događaja za Vojvodinu i Srbiju te davne 1918. godine. Zato se i posli 104 godine, ponosno sićamo tog datuma. Al pored čuvanja sićanja i odavanja zafalnosti, važno je i današnje generacije podsićat na značaj tog događaja. U tom kontekstu triba naglasit da, proglašenje prisajedinjenja dugujemo hrabrim, odvažnim i nadasve složnim ljudima tog vrimena, sa vizionarskim pogledom u budućnost. Velika narodna skupština bila je i veliki demokratski iskorak za to doba, budući da je bila višenacionalna i da je postojalo opšte pravo glasa. Posebnu pažnju zasluživa činjenica da su u donošenju ove istorijske odluke za srpski narod učestvovale i žene, nji sedam, i to prvi put u Evropi. Ti principi slobode i ravnopravnosti i danas su glavna vodilja u našem Novom Sadu, u ciloj Srbiji. Stoga, uglejmo se na nji i složno gradimo našu budućnost, kako bismo i mi našim potomcima ostavili svit na koji će bit ponosni – kazo je gradonačelnik Milan Đurić.

U ime Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine obratio se **Aleksandar Bošnjak** i kazo da se njegovi članovi diče tom istorijskom odlukom u kojoj su učestvovali.

– Nadam se da ćemo očuvat tradiciju i kulturu Bunjevaca i da će naši potomci bit ponosni na naša dila, ko što smo i mi na naše pritke – naglasio je Bošnjak.

Pridsidnik Saveza potomaka ratnika Srbije od 1912. do 1920. godine – Novi Sad, **Goran Maksimović**, naglasio je da je 25. novembar zlatnim slovima ispisan u istoriji srpskog naroda ko velika pobida, kad je te 1918. godine trajno prominjena istorija i način života naroda na ovom podneblju, prisajedinjenjom Vojvodine Kraljevini Srbiji. (info: novisad.rs)

I PRIDSTAVNICI SBB-A OBILUŽILI NACIONALNI PRAZNIK

Sićanje na 1918. godinu

Pridstavnici Saveza bačkih Bunjevaca obilužili su, po običaju, Dan Velike narodne skupštine u Novom Sadu.

Tom prilikom je pridsidnik SBB-a **Mirko Bajić** istako je značaj učešća Bunjevaca na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu 1918. godine. Ovaj datum je od formiranja Nacionalnog savita proglašen nacionalnim praznikom Bunjevaca, čime se ukaziva na istorijsku činjenicu da su na tom događaju Bunjevci učestvovali ko jedan od južnoslovenski naroda i da je tim činom krunisana težnja Bunjevaca iz tog vrimena, za stvaranjom države južni Slovena.

POLOŽENI VINCI NA SPOMENIK KRALJU PETRU I POVODOM 25. NOVEMBRA 1918. GODINE

Sloboda i prava naroda su svetinje

U okviru obilužavanja sićanja na 1918. godinu, na 25. novembar kad je u Novom Sadu održana Velika narodna skupštinu Srba, Bunjevaca i ostali Slovena iz Banata, Bačke i Baranje, tek kad je izglasana Odluka o prisajedinjenju Vojvodine Kraljevini Srbiji, u Subatici su, u petak, 25. novembra, na platou isprid Sokolskog doma, položeni vinci na spomenik kralju **Petru Prvom Karađorđeviću**. Vince su položili gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić**, načelnik Severno-bačkog upravnog okruga **Bojan Šoralov** i pridstavnici Vojske Srbije, delegacija Bunjevačkog nacionalnog savita, pridsidnica **dr Suzana Kujundžić Ostojić** i podpridsidnik **Veljko Vojnić**, delegacija Srpskog kulturnog centra, delegacija Udruženja ratni dobrovoljaca 1912-1918 i njevi potomaka i poštivalaca „Kralj Petar Prvi", članovi Besmrtnog puka Subatice, delegacija Zavičajnog udruženja „Dalmacija", pojedinci i varoščani Subatice.

Delegacija NSBNM: Veljko Vojnić i Suzana Kujundžić Ostojić

Divaneć prid okupljenima Stevan Bakić, gradonačelnik Subatice, podsitio je da je spomenik kralju Petru Prvom, svečeno otkriven 30. novembra 2021. godine, te da je to bio izuzetno značajan dan za Subaticu.

– U godini u kojoj je obilužen vik od upokojenja kralja Petra Prvog, a povodom Velike narodne Skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena, istorijskog događaja u kojem je značajnu ulogu imalo i tušta ličnosti iz naše varoši, Subatica je odala počast najvoljenijem srpskom vladaru. Kralj Petar Prvi, poznat i po čuvenim ričima „Brez ljubavi narodne, slabi su prestoli zemaljski" želio je bit istinski ustavni kralj Srbije. Za njega su, kako je divanio, „Ustav i sve ustavne garancije za slobodu i prava naroda" svetinje koje će „vazda najbrižljivije poštivat i čuvat" – naglasio je gradonačelnik Subatice.

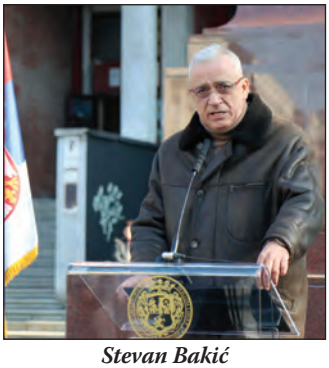

Stevan Bakić

Nuz isticanje da je novostvorena država, rođena 1. decembra 1918. godine, nastala posli tri teška i oslobodilačka rata – Prvog svitskog i dva balkanska – u kojima je Srbija podnela ogromne žrtve, gradonačelnik je kazo kako je naša obaveza da čuvamo sićanje na stradale tokom ti šest ratni godina i odajemo počast našim slavnim pricima.

– To je najmanje što možemo učinit za nji, jel su u svetoj borbi za odbranu svojeg ognjišta i svoje slobode koja je, ujedno, bila i borba za oslobođenje i ujedinjenje sve neslobodne južnoslovenske braće kako bi se prvi put od dolaska na Balkan našli u istoj državi, žrtvovali ono što je najdragocinije – svoje živote – kazo je, izmed ostalog, Stevan Bakić, gradonačelnik Subatice. **N. S.**

Bajić je istako da je samo pet dana posli proglašena Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, čime je bio zapostavljen poseban nacionalni identitet Bunjevaca. Nažalost, zbog te činjenice otpočo je raskol u bunjevačkoj zajednici koji traje i danas. Naime, dio Bunje-vaca politički se oslonio na hrvatski, a dio na srpski nacionalni identitet. Ubrzo posli formiranja KSHS pristala je da postoji Bu-njevačko-šokačka stranka, ko sa-mostalni politički identitet Bunje-vaca, dio Bunjevaca priklonio se Hrvatima, a dio Srbima, a taj proces prisutan je i danas.

Politika Saveza bačkih Bunjevaca podrazumiva da je neophodna samostalna politička identifikacija Bunjevaca, da bi tako sačuvali svoju samostalnost ko jedan od južnoslovenski naroda, danas nacionalna manjina u Srbiji, sa istim pravima ko i sve druge nacionalne manjine. **B. N.**

SIĆANJE NA OSLOBOĐENJE SUBATICE U PRVOM SVITSKOM RATU

104 godine slobode

Ove godine je u našoj varoši svečano obilužen 13. novembar, Dan oslobođenja Subatice u Prvom svitskom ratu. Tim povodom je organizovan prigodan program iza kojeg su stali Srpski kulturni centar „Sveti Sava", Bunjevački kulturni centar i Bunjevačka matica, Udruženje ratni dobrovoljaca 1912-1918. godine i njevi potomaka i poštivalaca i Varoš Subatica.

Na Dan oslobođenja je položen vinac na spomen-ploču za Železničkoj stanici u Subatici, a potom su pridstavnici Okruga, Varoši, organizatora, te udruženja i organizacija koja u svojem programu imaje nigovanje sićanja na ovaj datum položili vince na Spomenik junacima palim za oslobođenje i

ujedinjenje 1912-1918. na Puškinovom trgu, dok je prija tog čina održan i pomen svim žrtvama. Kako je to i običaj, **Dragutin Lukić** je održo „javni čas", sićajuć se svoji pridaka koji su učestvovali o oslobođenju Srbije, al i svi oni koji su prošli golgotu Velikog rata i koji su prošli težak put do momenat oslobođenja naše zemlje.

Dan ranije, na sceni „Jadran" Narodnog pozorišta u Subatici, održana je svečana akademija „Braća uvek - uvik zajedno". Rič je o programu koji je nasto ko poslidica obnovljene povelje o bratimljenju Bunjevaca i Srba u Subatici, a tom prilikom se prisutnima, u ime Varoši Subatice i gradonačelnika **Stevana Bakića**, obratio **Srđan Samardžić**, član Varoškog vića zadužen za oblast privrede. On je tom prilikom divanio i o velikim odlukama koje su uslidila, prija svega o Velikoj narodnoj skupštini Srba, Bunjevaca i ostali Slovena.

Srđan Samardžić

– Novostvorena država, koja je rođena 1918. godine, nastala je posli tri teška i oslobodilačka rata – Prvog svitskog i dva balkanska – u kojima je Srbija podnela ogromne žrtve. Naša dužnost i obaveza je da sačuvamo sićanje na stradale u tim ratovima i da odajemo počast našim slavnim pricima koji su u borbi za slobodu i bolju budućnost dali svoje živote – naglasio je Samardžić.

Kako vrime prolazi, ovaj datum je sve značajniji, kazo je **Mile Tasić** iz SKC „Sveti Sava", te je nastavio:

– Vrime potvrđiva da su Bunjevci i Srbi zajedno uradili jednu veliku stvar, doneli deklerativnu odluku o prisajedinjenju matici Srbiji. Prošo je čitav vik, a vrime je potvrdilo da je odluka bila dobra, da su granice dobro utvrđene, a posli svi sukoba koji su potom uslidili, granice su ostale nepomerljive. Jel braća uvik i uvek zajedno dobro su postupili te 1918. godine. Svaki put mi to obilužavamo na jedan dostojanstven način, svečanom akademijom.

Više od tri decenije godina BKC Subotica i SKC „Sveti Sava" organizuju svečanu akademiju koja divani o jedinstvu srpskog i bunjevačkog naroda u vrimenu od prija više od 100 godina.

– Godine 1991., kad je postojala samo Bunjevačka stranka, rodila se ideja da osnujemo Bunjevački kulturni centar, kako bi razdilili politiku i kulturu. Bilo je

onda pravo vrime da se obnovi Povelja o trajnom prijateljstvu i bratstvu Bunjevaca i Srba. Dal je „Braća uvek i uvik zajedno”. To je pravi potez, a da je bilo tako, potvrđivaje i svi oni koji godina-

bilo teško – jeste, nije bilo razumivanja, pogotovo ne tadašnje gradske vlasti. Izveli smo tada i prvu pridstavu, kasnije su se tu uključili folklorni ansambli, horovi, a kasnije su se u sve uključili Bunjevačka matica i Varoš Subatica. Od te, 1991. godine, neprikidno održavamo manifestaciju ma dolaze – istako je **Miroslav Vojnić Hajduk** iz Bunjevačkog kulturnog centra iz Subatice.

U okviru svečane akademije govorio je i dramski umitnik **Miloš Stanković**, dok su prisutni mogli uživat u monodrami „Čujte Srbi – Arčibald Rajs”, u izvođenju **Ljubivoja Tadića**. **N. S.**

Poznati dobitnici Pokrajinske nagrade i priznanja

Komisija za dodilu Pokrajinske nagrade i pokrajinski priznanja jednoglasno je odlučila o ovogodišnjim dobitnicima najviši priznanja koja se dodiljivaje u AP Vojvodini u oblastima privride, kulture, obrazovanja, sporta, ravnopravnosti polova i ljudski i manjinski prava.

Pokrajinsko priznanje u oblasti privride „Lazar Dunđerski” dobila je kompanija „Gebi”, proizvodno-trgovinsko društvo sa ograničenom odgovornošću iz Čantavira, a Pokrajinsko priznanje u oblasti obrazovanja „Đorđe Natošević” dodiljeno je Gimnaziji „Veljko Petrović” iz Sombora.

Dobitnik Pokrajinskog priznanja u oblasti kulture „Ferenc Feher jeste Udruženje „Banatski kulturni centar” iz Novog Miloševa, a dobitnica Pokrajinskog priznanja u oblasti sporta „Momčilo Tapavica” atletičarka **Adriana Vilagoš**.

Pokrajinsko priznanje u oblasti ravnopravnosti polova „Milica Tomić” dodiljeno je **Stanislavi Rokvić**, osnivaču Edukativnog centra „Poletarac” u Bačkoj Palanki.

Pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzana Kujundžić Ostojić** dobitnica je Pokrajinskog priznanja u oblasti ljudski i manjinski prava „Ljudevit Mičatek”.

Pokrajinska priznanja, ko i Pokrajinska nagrada „Mihajlo Pupin” operskom pivaču **Željku Lučiću**, uručeni su 25. novembra na svečanosti povodom Dana prisajedinjenja Vojvodine Srbiji.

Pokrajinsko priznanje u oblasti ljudski i manjinski prava „Ljudevit Mičatek” uručeno je 9. decembra povodom Međunarodnog dana ljudski prava, a izvištaj o dodili možete pronać u narednom broju „Bunjevački novina”.

N. S.

Saopštenje NSBNM

Povodom saopštenja SBB-a u potpisu Mirko Bajić, da je zloupotribljena funkcija pridsidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine izjavljivam da je javnost obmanjena i da su iznete netačne informacije.

Hitna, vanredna i elektronska

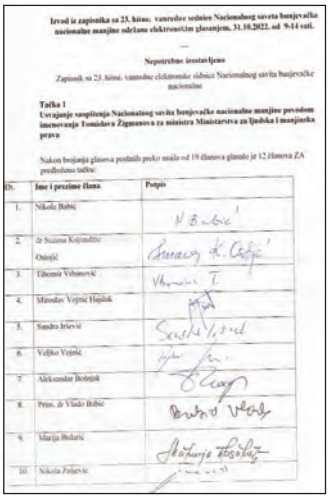

Izvod iz zapisnika sa 23. hitne, vanredne sednice Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine održane elektronskim glasanjem, 31.10.2022. od 9-14 sati.

Neprotrebno čitati/ijem

Zapisnik sa 23. hitne, vanredne elektronske sidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne

Tačka 1
Usvajanje saopštenja Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine povodom imenovanja Tomislava Žigmanova za ministra Ministarstva za ljudska i manjinska prava

Nakon brojanja glasova potvrdili preko mejla od 19 članova glasalo je 12 članova ZA predloženu tačku:

Br.	Ime i prezime člana	Potpis
1.	Nikola Babić	
2.	dr Suzana Kujundžić Ostojić	
3.	Tihomir Vrbanović	
4.	Miroslav Vojnić Hajduk	
5.	Sandra Jošić	
6.	Veljko Vojnić	
7.	Aleksandar Boljnak	
8.	Prim. dr Vlado Bobić	
9.	Marija Bodanić	
10.	Nikola Zelenović	

23. sidnica Nacionalnog savita održana je 31.10.2022. na kojoj je glasalo 12 članova „za” ponuđeno saopštenje, koje je kasnije i prosliđeno javnosti.

Sedam članova savita nije glasalo.

U prilogu se nalazi Zapisnik s pomenute sidnice ko i potpisi članova savita koji su glasali za Saopštenje.

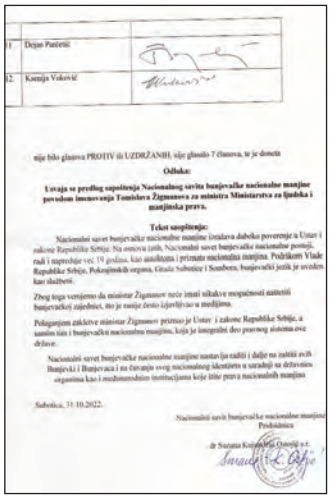

11.	Dejan Pančić
12.	Ksenija Vuković

nije bilo glasova PROTIV ili UZDRŽANIH, nije glasalo 7 članova, te je donela

Odluku:

Usvaja se predlog saopštenja Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine povodom imenovanja Tomislava Žigmanova za ministra Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Tekst saopštenja:

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine izražava duboku poverenje u Ustav i zakone Republike Srbije. Na osnovu istih, Nacionalni savet bunjevačke nacionalne poštuje, radi i napreduje već 19 godina, kao autohtona i priznata nacionalna manjina. Podrškom Vlade Republike Srbije, Pokrajinskih organa, Gradu Subotici i Somboru, bunjevački jezik je uveden kao službeni.

Zbog toga verujemo da ministar Žigmanov neće imati slikave mogućnosti zaštititi bunjevačkoj zajednici, što je nanje često izjavljivao u medijima.

Polaganjem zakletve ministar Žigmanov primio je Ustav i zakone Republike Srbije, a samim tim i bunjevačku nacionalnu manjinu, koja je integralni deo pravnog sistema ove države.

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine nastaja raditi i dalje na zaštiti svih Bunjevki i Bunjevaca i na čuvanju svog nacionalnog identiteta u saradnji sa državnim organima kao i međunarodnim institucijama koje štite prava nacionalnih manjina

Subotica, 31.10.2022.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine
Pridsidnica

dr Suzana Kujundžić Ostojić s.r.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine
dr Suzana Kujundžić Ostojić

Saopštenje SBB-a

S obzirom da sam po ko zna koji put lično imenom i prizimenom prozvan, saopštavam da na ovake i slične provokacije više neću reagovat, jer je to izvan svake pameti.

Da se zna: Politička stranka Savez bačkih Bunjevaca i ja lično – Mirko Bajić, ima jasan i nedvosmislen stav, koji je javno saopšten. Protivimo se imenovanju Tomislava Žigmanova za ministra koji će „brinit” i o Bunjevcima, iz potpuno jasni i javnosti saopšteni razloga.

Što se navodne sidnice Nacionalnog savita tiče – dr Suzana Kujundžić Ostojić odbila je da zakaže sidnicu na javni i pismeni poziv 7 članova savita. Zbog tog, po Statutu, je 7 članova savita zakazalo sidnicu za četvrtak 03. 11. 2022. (javno objavljeno). Nakon tog, da bi spričila održavanje po statutu sazvane sidnice, u ponediljak 31. 10. 2022. „navrat-nanos” sazvala je „hitnu vanrednu” sidnicu. Na toj sidnici (pokazala je zapisnik) nije bilo tačke na kojoj bi se donela Odluka ili Zaključak u vezi imenovanja Tomislava Žigmanova.

Utvrđeno je „saopštenje”. Nacionalni savit donosi Odluke ili Zaključke, a ne saopštenja, naime, tek kad se donese Odluka ili Zaključak, daje se saopštenje o tom šta je odlučeno. Učinjena je manipulacija, i time je naravno zloupotribljena funkcija pridsidnice savita radi ničije lične potribe. Koje, i čije, to valjda ona zna. A potpisi na toj elektronskoj sidnici, koje je pokazala, valjda su bili uz pomoć golubova pismonoša kad je sidnica bila elektronska.

Mirko Bajić

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA NOVEMBAR

Subaticu positio ambasador Meksika u Srbiji

Našu varoš positio je ambasador Meksika u Srbiji **Karlos Isaur Feliks Korona**. Njega je u Zelenoj sali Varoške kuće dočeko gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** sa svojim saradnicima koji je istako da je saradnja sa ovom zemljom izvanredna.

Gradonačelnik je izrazio zafalnost Meksiku za stav po pitanju suvereniteta i teritorijalnog integriteta Srbije, ko i po pitanju nepriznavanja samoproglašene nezavisnosti Kosova:

– Ono što želim i u čega virujem da će se prijateljski odnosi dviju država nastavit i da će Meksiko u budućnosti ostat blizak narodu Srbije. Takođe ono što želim i u šta virujem da će doć do veće saradnje po pitanju ukupne robne razmine. Podsitiću vas da je ukupna robna razmina izmed Regionalne privridne komore Severno-bačkog upravnog okruga i države Meksiko ove godine za period od januara do septembra iznosila 4,6 miliona dolara. Složili smo se da ima tušta prostora i da će doć do povećanja – istako je gradonačelnik.

Ambasador Meksika Karlos Isaur Feliks Korona zafalio je gradonačelniku na srdačnom prijemu i kazo da je zafaljujuć njemu dobio uvid u potencijale Subatice:

– Upravo regija severnog Meksika koja podsića na Subaticu posiduje slične karakteristike i upravo su tu oni dilovi u kojima ja mislim da mogu postojati potencijali za saradnju ko što je auto-industrija, elektronika, elektrika i na tom ćemo zaista radit. Zafaljujuć saradnji sa gradonačelnikom danas smo prvi put u Subatici i priredili smo jednu kulturnu izložbu koja nam pokaziva istorijsku arhivu naši država.

Ambasador je u Fondaciji „Danilo Kiš" otvorio izložbu pod nazivom „Meksiko u istorijskoj štampi Srbije".

Potpisan ugovor o davanju na korišćenje opreme

U Zelenoj sali Varoške kuće potpisan je Ugovor o davanju na korišćenje opreme za skupljanje i reciklažu komunalnog otpada, koji je u ime Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam i zaštitu životne sridine potpiso Pokrajinski sekretar za urbanizam i zaštitu životne sridine **Nemanja Erceg**, a u ime Varoši Subatice gradonačelnik **Stevan Bakić**.

Ovom prilikom gradonačelnik je zafalio na opremi koja će olakšat rad u narednom periodu:

– Dodiljeno je 720 kanti zapremine 120 litara i 20 kontejnera zapremine 1.100 litara. Subatica je prva Lokalna samouprava od 45 sa teritorije Autonomne pokrajine Vojvodine koja je dobila tu opremu. Što se tiče dodiljene opreme ona će koristit Varoši Subatici za uvođenje novi korisnika u organizovanom sistemu odnošenja otpada i doprineće zavođenju komunalnog reda. Regionalna deponija je dobijanjom upotribne, a kasnije i vodne dozvole 9. novembra ove godine dobila i integrisanu dozvolu od Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam i zaštitu životne sridine. Vrlo značajna dozvola kojom u narednih 10 godina Varoš Subatica i Regionalna deponija će upravljat komunalnim otpadom i neotrovnim industrijskim otpadom i stvoriće se uslovi za sklapanje poslova sa trećim licima.

Pokrajinski sekretar za urbanizam i zaštitu životne sridine Nemanja Erceg istako je da se zaštita životne sridine i dalje stavlja ko prioritet:

– Slušali ste svi vi da otpad ima izuzetnu vridnost, da ćemo odaleg vadit kako reciklabilni materijal tako spremat i određene količine otpada za dobijanje energije, a samo jedan mali dio otpada koji nije moguće upotribit i iskoristit u korisne svrhe odložit na deponiju u Oromu koja će određenim sistemom koji je urađen prema najvišim standardima spričit zagađenje emisija CO2 i ispuštanje deponijski gasova u atmosferu kako bi zaštitili ovaj region, odnosno našu prilipu zemlju.

Gradonačelnik je podsitio da se trenutno 40 posto komunalnog otpada odvozi na Regionalnu deponiju dok će se od naredne godine kompletan komunalni otpad i neopasni industrijski otpad odvozit u Regionalnu deponiju, čime će se steknit uslovi za sanaciju deponije Aleksandrovačka bara.

Saradnja Srbije i Italije

U Subatici je održana manifestacija „Dan otvoreni vrata italijanske privride". U pitanju je manifestacije koja se poklapa sa inicijativom PMI Day-Nacionalnim danom mali i sridnji priduzeća Italije.

Ovim povodom u Varoškoj kući održana su dva sastanka- prvi sa ambasadorom Italije u Srbiji **Lukom Gorijem** i pridsidnikom „Konfindustrije Srbija" **Patriciom Dei Tosom**, nakon čega je uslidio sastanak na temu dualnog obrazovanja. Gradonačelnik Subatice zafalio je gostima na podršci Srbiji u procesu evrointegracije nuz napominu da su Italija i Srbija prija 143 godine uspostavile diplomatske odnose, a prija 13 i strateško partnerstvo:

– Ovo sve divanim da znate koliko Italija ko spoljno-trgovinski faktor znači Republici Srbiji, pa samim tim i AP Vojvodini i ovom našem regionu. Vridnost ukupne robne razmine izmed Republike Italije i Regionalne privridne komore Severno-bačkog upravnog okruga u 2021. godini je 215,1 milion dolara što je za 65,3 posto više nego u 2020. godini. Ipak smo zajednički konstatovali da postoji još prostora iako je Italija za ovaj region treći partner iza Nemačke i Mađarske.

Ambasador Italije Luka Gori kazo je ovom prilikom da će se i dalje radit na jačanju dobri odnosa dvi zemlje u nikoliko oblasti:

– Prija dva dana u positi Srbiji bili su ministri odbrane i spoljni poslova Italije koji su positili ministre ode u Srbiji i radićemo tokom narednog perioda i naredni miseci na poboljšanju i daljem razvoju ekonomske saradnje u ovoj regiji, a naročito u ovoj varoši. Mislim najprija na sektor poljoprivride i sektor turizma, al takođe i na sektor takozvane zelene tranzicije svi projekata koji se tiču očuvanja životne sridine.

Pridsidnik „Konfindustrije Srbija" Patricio Dei Tos zafalio se svim priduzetnicima koji su učestvovali u manifestaciji:

– Danas je dan koji će bit posvićen mladima jel brez mladi nema budućnosti. Priduzetnici koji posluju na određenoj teritoriji su bitni, međutim, priduzeća nisu da tako kažemo usamljena i izolovana, oni su ode prisutni kako bi zauvik, a ne samo jedan dan digod poslovala i postojala. Zbog tog stavljamo akcenat na mladim ljudima koji triba da donesu svežinu, nove i inovativne ideje zafaljujuć kojima će se dogodit rast i razvoj sami priduzeća, ali i razvoj privride čitave zemlje.

Pomoćnica ministra za dualno obrazovanje **Gabrijela Grujić** istakla je ovom prilikom da je unapređen sistem dualnog obrazovanja u zemlji:

– Moja poruka današnjeg dana nije samo zadovoljstvo, jel današnji dan je i početak rada jedne nove institucije Odlukom Vlade Repu-

blike Srbije unapređen je sistem dualnog obrazovanja, formirana je Kancelarija za dualno obrazovanje, al i Nacionalni okvir kvalifikacija što divani o tom da smo mudro promatrali integrisanost formalnog obrazovanja kroz dualni model realizacije nastave na dva mista, al i razvoj neformalnog obrazovanja, podrška obrazovanju odrasli, da na niki način možemo osigurat bržu tranziciju i da u viku u kom živimo zapravo možemo divanit o kompetencijama o integrisanom razvoju i znanja, i viština, i sposobnosti kod mladi ljudi kako bi im omogućili cigurnu karijeru, al ode u Srbiji.

Položeni vinci na spomenik „Balada višani"

Komemorativnim skupom i polaganjom vinaca na spomenik „Balada višani", obilužena je 81. godišnjica od 18. novembra 1941. godine kada su fašisti, prid takozvanim prikim sudom, osudili na smrt i pogubili višanjom petnaestoro subatički mladi rodoljuba, rodoljuba koji su bili protiv fašizma.

Geza Babijanović svake godine prisustvuje Komemorativnom skupu. Kako kaže to će činit i ubuduće zbog sićanja na svojeg oca koji je zbog činjenice da mu je supruga bila u drugom stanju tada pomilovan:

– Ode su se okupili dotirani ljudi koji su došli gledat višanje. Tu je bila i moja majka. Kad je došo red na oca, dopisano je da se on pomiluje na doživotnu robiju, i skinut je sa višala. Padala je ledena kiša, a ja sam to opiso i u pismi koju ću ode u sklopu programa pročitat – kazo je Babijanović i dodo:

– Moje opridiljenje je da ću do god sam živ, ode dolazit jer poštivam i Narodno-oslobodilačku borbu i tekovinu revolucije i tekovinu izgradnje. Uostalom, ja sam i sam učestvovo, bio sam učesnik svi radni akcija i na kraju krajova radio sam tu u službi naroda, tj. bio sam sudija i pridsidnik Suda.

Aleksandar Toković iz misne organizacije SUBNOR-a ističe da je veoma značajno prisićat se žrtava, hrabri antifašista:

– Ko i svakog 18. novembra simbolično i nuz veliko osićanje poštivanja obilužavamo ovaj herojski čin mladi antifašista i članova SKOJ-a koji su položili svoje mlade živote ne saginjuć glavu prid dželatima koji su im na žalost tu tragičnu sudbinu naminili.

Komemorativnom skupu prisustvovali su i učenici osnovni škula „Ivan Goran Kovačić" i „Sonja Marinković", ko i đaci Politehničke škule koji su na spomenik položili cviće u znak sićanja na nevino stradale žrtve.

Jugonostalgičari obilužili 29. novembar

Pridstavnici Centra Tito, Pokreta IV Mini Jugoslavije, i Komunista Subatice 29. novembra na prostoru IV Mini Jugoslavije, polaganjom vinaca na spomenik Josipu Brzu Titu i svečanom Akademijom na Radničkom univerzitetu obilužili su kadgodašnji Dan Republike – 29. novembar.

Pridstavnik Centra Tito, **Mikloš Nađ Olajoš** kaže da se i dalje obilužava 29. novembar koji podsića na nika lipša vrimena:

– Nama je poznato da velika grupa varoščana obilužava 29. novembar Dan Republike. To su svi oni koji poštivaje vridnosti Jugoslavije i istinu o Jugoslaviji jel u proteklim godinama bilo je dosta laži o njoj. Prva i najveća po nama jeste ta da se ona raspala, ustvari ona je razbijena od strane ekstremizama, šovinizama razni boja. Mi obilužavamo Dan Republike zbog neophodnosti jačanja života zajedno u Subatici, da bude više razumivanja, tolerancije, interkulturalizma, zajedništva med nama i solidarnosti. Takođe obilužavamo da bi naša Republika Srbija i dalje jačala i razvijala se. Od životnog značaja je izgrađivanje i nigovanje vridnosti Jugoslavije i danas kad se radi o nezavisnosti, kad se radi o slobodoljubivosti, antifašizmu da sami odlučivamo o svojoj sudbini, nesvrstana naša spoljna politika i vojna neutralnost. Dižemo glas za mir u svitu, protiv svi ratova, protiv narastajućeg neofašizma u svitu, a u nas protiv razni šovinizama.

Prema ričima **Blaška Gabrića**, osnivača IV Mini Jugoslavije, o vridnostima bivše republike nije zgoreg podisitit mlade naraštaje:

– Sad nam kažu da Jugoslavija nije bila dobra. Pa ne postoji sistem u kojem nije bilo pogrišaka. Al kad uporedimo kolko je bilo dobri stvari i kolko pogrišaka bukvalno nemate šta upoređivat. Socijalizam i kapitalizam se ne mogu upoređivat. Sad imamo kapitalizam, dal vam je dobro? – pita se Gabrić.

Pridsidnik Pokreta IV Mini Jugoslavije **Goran Gabrić** ističe da će povodom 20 godina od postojanja parka iduće godine uslidit cilogodišnji program:

Na ovaj datum položeno je cviće na prostoru IV Mini Jugoslavije kod spomenika Josipu Brozu Titu, dok je istog dana, al uveče na Otvorenom univerzitetu održana svečana akademija, na kojoj su po tradiciji dodiljene zafalnice.

Vitrozaštitni pojas u okolini Pačirskog puta

U okolini Pačirskog puta podiže se vitrozaštitni pojas. Ministarstvo zaštite životne sridine je za sufinansiranje nabavke sadnica i izvođenje radova na pošumljavanju zemljišta autohtonim vrstama drveća i žbunja, na zemljištu koje je u nadležnosti subatičke lokalne samouprave, obezbedilo dva miliona dinara, a 500.000 dinara Varoš Subatica.

Prema ričima **Stevana Bakića**, gradonačelnika Subatice biće podignut vitrozaštitni pojas koji će zbog odabira sadnica uspišno obavljat funkciju za koju je naminjen:

– Dužina poljozaštitnog pojasa je 2.400 metara na površini od 2,16 hektara. Biće zasađeno 1.775 sadnica. Sadnice su starosti 3-5 godina zbog bržeg uspostavljanja funkcionisanja poljozaštitnog pojasa. Pojas će se postavit sa desne strane atarskog puta u tri reda, čime će bit u potpunosti zaštita od nepridviđeni vitrova. Kriterijumi za odabir sadnica su bili da nisu štetne za poljoprivridnu kulturu, medonosne su i biće u pravoj funkciji poljozaštitnog pojasa.

Sa gradonačelnikom Subatice ove radove obašo je i državni sekretar u Ministarstvu zaštite životne sridine **Robert Jakša**.

Zaminjena pumpa za odvođenje atmosferski voda

Dr Balint Pastor pridsidnik Skupštine Varoši Subatice i narodni poslanik sa svojim saradnicima obašo je lokaciju na raskrsnici Ulice Jasenovačke i Janka Čmelika u Subatici, di je zaminjena pumpa za odvođenje atmosferski voda.

Kako je Pastor ovom prilikom istako na ovaj način rišiće se dugogodišnji problem meštana ove ulice, do konkretni radova koji su planirani u sklopu Projekta „Čista Srbija":

– Na žalost, ovaki ulica u Subatici ima zdravo tušta, al ovo možda posluži ko jedan presedan, ko jedan primer koji dokaziva da ono što obećavamo to i ispunjavamo i nastojaćemo da to tako bude i u budućnosti. Vodićemo računa o svim misnom zajednicama, nema privilegovani misni zajednica.

Kako ističe **Šugar Đerđ**, direktor JKP „Vodovod i kanalizacija", problem nastaje gotovo posli svaki obilniji padavina jel je u pitanju najniža tačka ulice:

– Zadnji kvar kada se dogodio pumpa je bila u takom stanju da je bilo skoro pa nemoguće popravit, jel ova crpna stanica funkcioniše, odnosno kako je znam misna zajednica je ovo napravila prija niki 10 godina. Onda je varoš finansirala nabavku nove pumpe, a JKP „Vodovod i kanalizacija" je postavio ovu pumpu, sve dok se ne izgradi ode kanalizaciona mriža.

Varoš Subatica obezbedila je sridstva za postavljanje nove pumpe u iznosu od 195.000 dinara brez PDV-a.

Sajam zapošljavanja okupio veliki broj varoščana

U prostorijama subatičke Filijale Nacionalne službe za zapošljavanje održan je Sajam zapošljavanja. Prema ričima vd direktora subatičke filijale Nacionalne službe za zapošljavanje **Verice Vujadinović** i ovoga puta bila je velika zainteresovanost poslodavaca:

– Poslodavci u Severno-bačkom okrugu a i šire, međutim, ono što je zapaženo je uglavnom karakteristično za Severno-bački okrug, imaje manjak radne snage. Iz tog razloga su poslodavci morali da se prilagode tim novim okolnostima i da povećaje i poboljšaje i uslove rada i povećaje zarade zaposlenima. Tako da su odlični uslovi koje nude nezaposlenim licima i onima koji traže prominu zaposlenja. Ode su uglavnom poslodavci koji traže deficitarna zanimanja, ko što su operateri na cnc mašinama, vozači, mašinska i elektro struka kako u sridnjem tako i u visokom obrazovanju, a tu su i naši poslodavci iz Industrijske zone di je fluktoacija radnika takođe velika. Ono što je takođe primećeno je da pošto smo pogranična varoš poprimili smo evropski trend di dobrog radnika triba zadržat.

Sajam zapošljavanja, 43. po redu okupio je dvadesetak poslodavaca koji su ponudili oko 300 slobodni radni mista.

Pridstavljeni nalazi javno-mnjenjskog istraživanja

U prostorijama Infostud Hab-a na okruglom astalu „Mladi i bezbednost" pridstavljeni su rezultati javno-mnjenjskog istraživanja koje je Centar za slobodne izbore i demokratiju sprovo tokom septembra 2022. godine u Subatici. Mladi su priupitani da li se i koliko osićaju bezbedno, a kako je **Bojan Klačar**, izvršni direktor Cesida istako više je oni koji se osićaje bezbedno, međutim, povirenje u institucije nije na zavidnom nivou:

– Najveći procenat od 29 posto kaže da se osića ni bezbedno ni nebezbedno, dakle ravnodušni su prema toj temi, a njev osićaj bezbednosti se povećava što su bliže svom ličnom prostoru odnosno najbezbednije se osićaje u svojem stanu, u svojoj kući. Prosična ocina bezbednosti mladi u Subatici je 3,4 od 5 kolika je maksimalna ocina. Što se institucija tiče oni viruju da najviše doprinose povećanju bezbednosti i da najviše mogu da doprinesu policija, obrazovne institucije, nešto manje vojska. Ono što je zanimljivo ne viruju da Narodna skupština Republike Srbije i Lokalna vlast ode u Subatici dovoljno rade na toj temi. Dakle povirenje u institucije nije veliko. Kad pitamo mlade u koga viruju da ih može najviše zaštitit dobijamo odgovor – u nas same. Kad je rič o osobama za koje viruju da su najdiskriminisanije u zemlji oni stavljaju osobe sa invaliditetom, na drugom mistu su mladi a na trećem žene.

Prema ričima **Žofije Hulo**, socijalne i omladinske radnice, postojanje Omladinskog kluba el kluba u velikoj miri bi doprinelo tome da se na ovu temu više divani:

– Mislim da je bilo izuzetno značajno sprovest ovo istraživanje u Subatici kako bi počeli razmišljat kako to rišit. Strašno je to što se mladi ne osićaju bezbedno na ulicama, takođe i da ne znaju šta je zavisnost od narkotika. Tužno je što u škulama ne možemo divanit o tom, i jako je tužno što u Subatici ne postoji još Omladinski centar el Omladinski klub. Mislim da bi to bilo jedno od najbolji rišenja.

Subatica dobija Omladinski centar

U Plavoj sali Varoške kuće održan je partnerski sastanak pridstavnika Kancelarije za mlade Varoši Subatice i Organizacije OPENS iz Novog Sada. Naime, u našoj varoši otvara se Omladinski centar te je ovaj sastanak bio odlična prilika za razminu iskustva sa Organizacijom iz koje ističu da u Novom Sadu takođe funkcioniše Omladinski centar koji je oformljen zafaljujuć projektu „Novi Sad – omladinska pristonica Evrope".

Nemanja Obradović, koordinator OPENS-a, kazo je ovom prilikom da se sa Lokalnim samoupravama radi na realizaciji ovi projekata:

– Novi Sad ko što znate ima Omladinski centar. Naša ideja je da širimo tu praksu u Srbiji, i da u drugim zajednicama uopšte, u četri varoši u Subatici, Somboru, Nišu i Mionici otvorimo Omladinski centar. Mi smo podršku za ovu ideju dobili kroz konkurs Ministarstva omladine i sporta di je naša ideja da širimo tu praksu. Znači mi ćemo sada u ove četri varoši započet proces osnivanja Omladinski centara. U saradnji sa Lokalnom samoupravom ćemo prvo divanit na temu mapiranja javni mista di može doć do izgradnje, el renoviranja prostora za uspostavljanje centra, da divanimo o tom programskom dilu, odnosno o sadržajima za mlade koji će se nalazit u tom centru i taj proces je započet sridinom ove godine. Trenutno Subatica izrađiva idejni projekat.

Njegoš Đukanović, koordinator Kancelarije za mlade varoši Subatice ističe da je glavni cilj okupljanje mladi ljudi koji će na jednom mistu moć sprovodit svoje aktivnosti:

– Ovaj projekat će se finansirat iz budžeta Vlade Republike Srbije di će bit izdvojeno ukupno oko 22 miliona dinara za rekonstrukciju i opremanje novog Omladinskog centra. Sam centar će bit moderno opremljen, a nalaziće se u ulici Hanibala Lučića broj 7.

Rok za izgradnju novog objekta je proliće 2024. godine.

U Dispanzer za žene pristigo nov ultrazvučni aparat

Zafaljujuć sridstvima Pokrajinskog sekretarijata za zdravstvo u Dispanzer za žene pristigo je nov ultrazvučni aparat. Kako je **Ivanka Beoković**, direktorica Doma zdravlja kazala u pitanju je nastavak dobre saradnje sa ovim Sekretarijatom:

– Aparat je stigo prija jedno dvi do tri nedilje. Sad smo ga montirali i stavili u funkciju. Prvi prigledi su odrađeni prija nikoliko dana. Ultrazvuk je kupljen sridstvima Pokrajinskog sekretarijata za zdravstvo i on vridi 6 miliona i 180 hiljada dinara. To je samo nastavak dobre saradnje izmed naše ustanove i Sekretarijata.

Kako ističe načelnica Službe za zdravstvenu zaštitu žena i dice Doma zdravlja **dr Tatjana Popović** u pitanju je savrimen i visoko-sofisticiran aparat:

– U pitanju je najnoviji Philipsov ultrazvučni aparat koji je zaista poslidnji krik tehnike, visoko sofisticiran koji posiduje četri sonde od koji je jedna sonda 3D/4D koja omogućava jedna veoma lip prikaz naročito kada se prati trudnoća, dakle fetusa, ploda i virujem da će naše buduće trudnice bi izuzetno zadovoljne i srićne što će moć svoju bebu da vide i u takoj tehnologiji.

Priko ovog ultrazvučnog aparata prigledaće se trudnice, al i sve ostale žene, ističu u Dispanzeru za žene.

„Zdrava majka – zdrava porodica"

Udruženje „Jedna nuz drugu" u partnerstvu sa Udruženjom građana „Kolibri za porodice" iz Hajdukova sprovodi projekat „Zdrava majka – zdrava porodica" u prigradskim naseljima. Inicijativa je dio Regionalnog programa Lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu 2, koji finansira Evropska Unija, a sprovodi Program Ujedinjeni nacija za razvoj.

Prva edukativna radionica ovog projekta održana je u Hajdukovu, slideća je na progamu u Čantaviru. Priostale dvi radionice, u Kelebiji i Bajmaku biće održane iduće godine, istakla je **Ljubica Mesaroš**, menadžerka projekta:

– Uglavnom su u naše aktivnostima u projektima u koje smo do sad radili bile uključene žene iz gradski sridina, znači imali smo manji odaziv žena iz ruralni sridina. To smo vidili ko problem i želili smo da se naša inicijativa proširi na sve stanovnike teritorije Varoši Subatice.

Gabriela Agošton, zaminica pridsidnice udruženja kaže da je od izuzetno velikog značaja otkrivanje oboljenja na vrime, kako bi se povećale i šanse za izličenje:

– Želimo podstaknit žene, brez obzira na njeve godine da odlaze na skrining priglede, ultrazvuk, el mamografiju, te da barem jedared misečno urade samopriglled. Važno je znat da ukoliko se otkrije na vrime karcinom dojke u 90 posto slučajova je izličiv. Sa druge strane ukoliko je već bolest tu da imamo i damo podršku obolilim ženama, a mi sami koji smo već obolili lakše pribrodimo nastalu situaciju koja nas je snašla. Da povratak u zajednicu prođe što brezbolnije. Ovo je bolest koja utiče na cilu porodicu, na partnerske odnose, na roditeljstvo, na radnu sposobnost i pripadnost zajednici.

Tim stručnjaka iz Lokalne zajednice koji će realizovat edukativno-demonstrativne radionice čine **dr Nada Kosić Bibić**, specijalista socijalne medicine, **Nada Macura**, viši dijetetičar-nutricionista i **Tijana Rajčić**, nastavnica, diplomirana organizatorka zdravstvene nige. Projekat je počo 10. oktobra, a trajaće do 10. aprila. Završava edukativnom šetnjom učesnika radionica u Subatici, a vridnost mu je 4.892 dolara.

Međunarodni festival savrimenog pozorišta „Desire"

Pod sloganom „No filter" u Subatici je održan još jedan Međunarodni regionalni festival savrimenog pozorišta „Desire". Prema ričima **Andraša Urbana**, direktora festivala „Desire" u pitanju je četrnaesti festival savrimenog pozorišta:

– Najmanja ekipa radi ove godine, i što se budžeta tiče bili smo u vrlo stisnutim okolnostima. Ipak mislim da smo napravili program na koji ćemo opet svi bit ponosni i u kojem ćemo uživat u toku pet dana. I dalje je osto taj internacionalni karakter festivala, znači mislim da i dalje ovaj festival ne liči na ostale regionalne i slične festivale i svi koji ovaj festival vole moće uživat u visokovalitetnim i savrimenim pozorišnim pridstavama – kazo je Andraš Urban na otvaranju Festivala.

U sklopu organizovanog programa ove godine učestvovala su pozorišta iz Slovenije, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Francuske i Srbije. Festival je svečano otvoren pridstavom Pozorišta „Studio K" iz Budimpešte i koncertom Feliks Lajka.

Komemoracija žrtvama iz 1944. i 1945. godine

Na Senćanskom groblju, na parceli br. 44, kod spomenika „Ptica slomljeni krila" u sridu 2. novembra na Dan mrtvi održana je ekumenska liturgija i svečana Komemoracija žrtvama iz 1944. i 1945. godine.

Pridsidnik Skupštine varoši Subatice **dr Balint Pastor** obratio se prisutnima koji su došli odat počast nevino stradalim žrtvama:

– Okupili smo se danas kod jedne od masovni grobnica žrtava odmazde, ljudi ubijeni iz osvite, brez suđenja, da odamo počast nevino stradalima, na njevom počivalištu i mistu pogibije. Drugi novembar, odavanje počasti i nigovanje sićanja na nevine žrtve je za našu zajednicu dan kad dajemo obećanje sebi, jedni drugima, a po funkciji i ljudima koje zastupamo, da ćemo učinit sve što je u našoj moći da se ovake strahote nikada više ne ponove. I do sad smo učinili sve što se moglo učinit. Tako smo postigli da se formira Mišovita mađarsko-srpska akademska komisija koju su osnovali pridsidnici dvi zemalje, posli četri godine Narodna skupština Republike Srbije je osudila zločine počinjene nad civilnim stanovništvom mađarske nacionalnosti u Vojvodini, i pridsidnici dvi zemlje su zajednički položili vince na tada otkrivenom spomeniku žrtvama racije u Čurugu. Godinu dana kasnije, 2014. Vlada Srbije je uredbom ukinila kolektivnu krivicu i Pridsidnik Srbije je positio parcelu broj 44 kako bi odo poštu stradalima. A postigli smo i to da je 2018. godine Skupština Varoši Novog Sada prihvatila i donela odluku o postavljanju spomenika svim nevinim žrtvama 1944/1945, u novosadskom naselju Liman. Ali ko da još uvik nije dosta osvite, huškanja, širenja mržnje i nacionalne netrpeljivosti, ko da nije bilo dosta stravični poslidica osuda brez objektivnog utvrđivanja činjenica! Pojedine sitne levičarske i liberalne stranke i organizacije koje se postavljaju ko opozicija, čak i po pitanjima koja simbolizuju pomirenje i slogu med narodima, ko i njihovi slidbenici koji se oslanjaje na iskrivljene činjenice, ne prezaje ni od toga da obmanjuju javnost, kako bi spričili izgradnju spomenika. Prija dvi nedilje zloupotribili su sidnicu Narodne skupštine da bi nas prid javnošću cile države nazvali fašistima! Može li obraćanje bit odbojnije od tog? Može li jedan političar i javna ličnost učinit štogod jezivije od toga? I to u 21. viku, u višenacionalnoj državi koja je višestruko doživila tragične poslidice retorike ove vrste? Bili smo prisutni i reagovali smo. Dobro da smo zafaljujuć povirenju varoščana mogli bit prisutni, jel ko što se i sad dokazalo, moramo uvik bit spremni. Dobro je znati da živimo u državi čiji lideri poštivaje civilizacijske vridnosti, štite njezina dostignuća i poštivaje dogovor, i ko što se i u ovom slučaju dokazalo, od tog neće odstupit zbog histerične reakcije opozicije. Zafaljujuć odgovornom pristupu i doslidnošću politički stranaka na vlasti, nevine žrtve – sve nevine žrtve – će dobit dostojno spomen obilužje i u Novom Sadu, uprkos krajnje zlonamirnom, destruktivnom i štetnom dilovanju pojedini organizacija čija je namira da spriče pomirenje – istako je izmed ostalog u svom divanu Pastor.

Vince na spomenik u ime Skupštine varoši Subatice položio je pridsidnik Skupštine varoši **dr Balint Pastor**, u ime gradonačelnika Subatice **Stevana Bakića** pomoćnik gradonačelnika **Marko Marić**, u ime Skupštine AP Vojvodine zaminik generalnog sekretara Skupštine Autonomne pokrajine Vojvodine **Boris Bajić**. Vince su položili i pridstavnici ambasade Mađarske u Beogradu i Generalnog konzulata u Subatici, Generalnog konzulata Hrvatske u Subatici, pridstavnici nacionalni savita mađarske, bunjevačke i hrvatske nacionalne manjine, Jevrejske opštine Subatica, politički stranki, i drugi udruženja i organizacija.

K. S.

PO 19. PUT U MALOJ BOSNI ODRŽANA „IZLOŽBA BOŽIĆNJAKA”

Radost u najavi

Po 19. put je u Maloj Bosni održana „Izložba božićnjaka”, tradicionalnog kolača na kojem je kroz figurice od tista pridstavljen betlehem. Sve veći broj izlagača, a posebno sve veći broj dice i mladi, garantuje da će ovaj jedinstveni običaj u bunjevačkim porodicama ostati sačuvan i kroz naredne generacije.

– Malo smo izminili naš ambijent, imamo i nešto više božićnjaka nego prošle godine, a nuz veliku pomoć UK „Centar za kulturu Bunjevaca” imamo i lip betlehem, koji sigurno privlači pažnju, pogotovo najmlađi. Imamo i podršku UG „Tales” iz Male Bosne, odnosno njeve dramske sekcije. Rič je o dici koja su upotpunila dan svojim recitacijama. Pored učenika OŠ „Ivan Milutinović” koji su božićnjak pravili kroz radionice, tu su i druga dica koja su sa svojim mamama i majkama pravili božićnjake. Svake godine vidimo nike nove izlagače, a ako posli svake aktivnosti, dal izložbe el radionice, imamo nove porodice koje su vratile božićnjak, onda je naša misija uspila – istakla je **Nela Ivić** iz Udruženja građana „Bunjevačka vila” koje već deset godina stoji iza organizacije ove izložbe.

Veliki doprinos očuvanju božićnjaka i njegovoj promociji dala je **Marija Bošnjak** koja je u Maloj Bosni prva pravila organizovane izložbe božićnjaka.

– Od ditinjstva imam ovu ljubav prema izradi božićnjaka. Ista ta ljubav me i danas tira da radim, ona je moj motiv, jel se ovako štogod mož radit samo nuz tušta ljubavi. Drago mi je što imamo što veći broj gostivi u Maloj Bosni, a posebno mi je

drago što je med njima velik broj dice i mladi. Uspila sam okupit jednu grupu ljudi, i to nam donosi budućnost, baš kao što Božić donosi budućnost, radost i praštanje.

Osim božićnjaka bilo je tu i drugi prigodni eksponata, ukrasa..., a dio su napravila i dica iz Osnovne škule „Ivan Milutinović”.

– Napravili smo kroz časove i radionice tušta ukrasa koje ćemo iskoristit za ukrašavanje jelke. Tu su i drugi aranžmani, poput ukrasni teglica, ikebana, patuljaka... – objasnio nam je **Miloš Saulić**.

Prisutne je pozdravila i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koja je istakla kako uživa na lipoj i bogatoj izložbi, te da su najveće bogatstvo dica koja radosno čekaje Božić.

Izložbu je svečano otvorio **vlč. Dragan Muharem**.

– Uvik se radujem kad se ovim povodom okupimo i kad vidimo ove predivne božićnjake. Kruv je štogod što poveziva prošlost, sadašnjost i budućnost. Ko ima kruva, ima sadašnjost, al ima i budućnost. Raduju nas i velik broj dice i čekamo da od nji postanu dobri ljudi.

N. S.

ODRŽANA JUBILARNA, PETNAJSTA „BOŽIĆNA IZLOŽBA" KUD „BUNJEVKA"

Iđemo u susrit Bogu

Kulturno-umitničko društvo „Bunjevka" je, nuz podršku Udruženja građana „Bunjevački omladinski centar" i Udruženja građana „Bunjevačka kasina" održalo „Božićnu izložbu". Rič je o tradicionalnom projektu ovog KUD-a koji je doživio svoje jubilarno – petnajsto izdanje.

Kako je prid otvaranje izložbe na Otvorenom univerzitetu u Subatici divanila **Kata Kuntić**, pridsidnica KUD „Bunjevka", u protekli pet godina su aktivnosti bile kroz UK „Centar za kulturu Bunjevaca", a sad je došlo vrime da se KUD „Bunjevka" opet posveti ovakim izložbama, a na ovoj je božićnjak bio u centru pažnje, i to ne slučajno.

– Mi smo ove godine pridali božićnjak Centru za nematerijalno kulturno nasliđe u Beogradu, sa namirom da on bude zaštićen ko nematerijalno kulturno dobro našeg naroda. Ako smo već pridali inicijativu, onda je logično bilo i da nastavimo tokom godine rad na nigovanju božićnjaka – divani Kata Kuntić.

Kako je istakla, božićnjak je imo svoje misto i na prvom Festivalu bunjevačkog narodnog stvaralaštva 1998. godine.

– Sićam se da smo te godine imali velik problem da nađemo čeljad koja još prave božićnjak. Srićom, naišli smo na Mariju Macu Bošnjak i Vitu Radnić, i od onda, pa do danas, urađen je velik posо. Od tog, jednog božićnjaka, do ovog danas, kad imamo skoro trideset božićnjaka je prođen velik put. I ove godine su božićnjake pravile sve generacije, od male dice do nas stariji. Božićnjak se vratio u bunjevačke kuće.

Osim božićnjaka, u okviru izložbe su se mogli vidit razni prigodni eksponati sa temom Božića.

– KUD „Bunjevka" je imalo sekciju narodni rukotvorina, godinama smo radili, pa smo tako i pripravljali božićne i uskršnje izložbe, sa prigodnim motivima iskazanim u šlingu, slami, ljuskuri... Srićna sam što su moji prijatelji opet tu i što opet možemo ponudit take elemente tradicije koji imaje mista i u savrimenom domu.

Jovana Franciškoviću, sad već učenica sridnje škule, ne krije da voli bit u dodiru s tradicijom, pa i nije bilo iznenađenje što je i njezin božićnjak bio na izložbi.

– Figurice za božićnjake pravim već više godina, a obično se sva unučad okupe kod majke i tamo radimo. Tako je bilo i ove godine, a majka se zaista trudi da nas uvede u bunjevačku tradiciju i da što više elemenata prinese na nas. Tako smo i načuli da je pravljenje božićnjaka naš stari običaj, a bio je to kadgod način da oni koji su na salašima, i koji baš nisu mogli zimi stignit kad oće u crkvu, mogli iskazat svoje poštivanje prema Bogu i na božićnjaku – kaže Jovana i dodaje kako je ove godine uživala u pravljenju figurica sa mlađom sestrom:

– Ove godine smo baš sve brzo opravile, sve nam je išlo od ruke, pa smo bile gotove za dva sata. Naravno, mi smo pravile figurice, dok je majka pripravila kolač.

Med onima koji su izložili svoje radove bila je i **Ružica Puzić**. Njezin vez sa božićnim motivima privuko je tušta pažnje.

– Mene ovo privlači, ovo je moj hobi, štogod što me ispunjava. Radim štogod po šemi, dodam i štogod svoje el imam šemu, pa onda ja određivam i slažem boje. Poso nije kratkotrajan, a koliko ću radit jedan stolnjak na primer, zavisi od motiva. Kad triba odradit završnu fazu zlatnim koncom, to je nov izazov, jel taj dio triba da je izuzetno diskretan, a opet da se vidi – kaže nam Ružica Puzić, te dodaje da kad krene jedva čeka da vidi kaki će bit kraj.

– Uvik sam radoznala i želim vidit jel ispalo dobro to kako sam ja zamislila.

Izložbu je svečano otvorio **Zdenko Gruber**, gvardijan Franjevačke crkve u Subatici. On je istako da su božićnjaci, di god se pojave, pripoznati ko prava, autentična vridnost, te da ji triba pokazivat svitu.

– Nalazimo se i vrimenu adventa, došašća, prija Božića. Gospodin dolazi – pođimo mu u susrit, neka ovo bude prilika da svojim životima iđemo u susrit Bogu, da budemo bolji ljudi, da popravljamo ono što vidimo da triba, kako bismo Boga bolje primili. Jel, Bog nam dolazi svakodnevno u našem životu i ne triba se bojat susrita s Bogom. Nek to bude inspiracija da ispunjavamo doline svoji malodušnosti, obeshrabrenosti, možda i kompleksa manje vridnosti, a da snižavamo gore svoje oholosti i uznositosti. To je Došašće – jedan ozbiljan rad na sebi, nuz Božiju pomoć – kazo je fra Gruber koji je kazo kako nam Bog dolazi i u događajima, u ljudima koje susrićemo, na svetoj misi, ispovidima, al i ovakim prilikama i u božićnjacima.

Na kraju je fra Gruber blagoslovio sve božićnjake, al i sve one koji su uložili svoj trud kako bi se ovaki običaj sačuvo.

N. S.

ODRŽANA DEVETNAJSTA „BOŽIĆNA IZLOŽBA" U BAJMAKU

Velika pažnja ka mladima

U Bunjevačkom kulturnom centru „Bajmak" ponosni su na podatak da su 2003. godine pokrenili tradiciju organizovanja „Božićni izložbi", te da iz godine u godinu okupljaju sve veći broj oni koji su izuzetno talentovani i koji se trude svojim radovima obradovat i druge prid božićne i novogodišnje praznike.

– Ovo je devetnajsta izložba povodom najradosnijeg kršćanskog praznika. Tokom ti godina smo postali pripoznatljivi, pa smo došli do tog da imamo velik broj izlagača i još veći broj prigodni eksponata. Tako je ove godine učešće uzelo oko 45 izlagača, zajedno s priko 7.000 razni ukrasa i predmeta posvećeni Božiću – kaže **Branko Pokornić**, pridsidnik BKC „Bajmak", te dodaje kako je izložbu aranžirala **Kata Kumer**, nuz veliku podršku članova ove organizacije.

– Posebno nam je važno bilo da u sve ovo uključimo dicu, a u tom smo i uspili. Počeli smo sa najmlađom dicom iz zabavišta, a potom i s pridškulcima, odnosno učenicima osnovni škula. Tu su i dica koja uče bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture, a svoje radove su izložila i dica koja uče vironauk u župi u Bajmaku. Posebno misto imaje radovi koje su izradila dica, nuz pomoć mentora Stipana Budimčevića. Rič je o multukulturalnoj radionici u tehnici slame, a njevi radovi su ukrasili ovaj naš prostor. Moramo obezbedit nove generacije koje će radit posli nas, a ako krenemo s njima radit na vrime, onda će verovatno i kogod od nji prirast u prave umitnike i nastavit sve ovo.

Med onima koji su se prvi put pridstavili sa svojim radovima bila je i **Sanja Vavić**.

– Prvi put sam ove godine na izložbi ko učesnik sa svojim radovima, al sam dolazila i ranije ko gost. Svoje radove koje pravim u slobodno vrime sam objavljivala na fejsbuk stranici, i tamo su me primetili, pa i pozvali na ovu izložbu. Donela sam dio radove, pravila sam razne ikebane sa svićama, ikebane na drvenim podlogama... – kaže naša sagovornica i dodaje:

– Baš mi je interesantno, ima svašta da se vidi. Ljudi se trude oko ovi radova, raduje me što vidim da ima i radova dice, i svako mož štogod nać, kupit i oplemenit svoj dom prid praznike.

U okviru programa svečanog otvaranja prigodne recitacije izvela su dica iz Osnovne škule „Vuk Karadžić" iz Bajmaka, a potom je goste i učesnike pozdravio **Mirko Bajić**, odbornik u Skupštini Subatice, koji je i svečano otvorio devetnajstu „Božićnu izložbu" u Bajmaku.

Dobro je da ima ovakvi dešavanja u Bajmaku, prigradska naselja su često malo zapostavljena i nedostaju prilike da se ljudi okupe, druže, razmine iskustva i da cio Bajmak malo živne.

N. S.

IZLOŽBA SLAMARSKO-SLIKARSKE KOLONIJE „LEMEŠKA JESEN 2022”

Jesen u Lemešu

Osma po redu izložba slika sa slamarsko-slikarske kolonije „Lemeška jesen 2022” u organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra „Lemeški Bunjevci„ iz Lemeša svečano je otvorena u petak 2. decembra u prostoru „Caffe kod Ace” u Lemešu.

Ovogodišnjoj slamarsko-slikarskoj koloniji, pridhodilo je niz radionica sa dicom, omladinom i odraslima, na kojim je prikupljano žito, čišćeno i sortirano kako bi imali potriban materijal za umitničke radove. Koordinator je bio **Stipan Budimčević**, pridsinik BKC „Lemeški Bunjevci”.

Koloniji su se pridružili likovni umitnici „Grupe 076” iz Sombora koji su svojim umićem i kreativnošću uljanim bojama oslikavali platna na temu salaša i samim tim doprineli kvalitetnoj izložbi. Jedan od nji je i **Milorad Konjević** koji nam je kazo šta je bila glavna tema ove slikarsko-likovne kolonije.

– Organizator ove slamarsko-likovne kolonije je zado temu koja je vezana za temu salaše. Salaši rapidno nestaju, al u isto vrime se mladi vraćaje životu na salašu. Mi, slikari, svojim likovnim dilima ne damo da salaši nestaju, na taj način nastavljamo da oni još uvik žive kroz naša dila – kazo je Milorad Konjević, slikar „Grupe 076” iz Sombora

Slikari koji su bili učesnici ove kolonije su **Milorad Konjević, Ivan Šarčević Šarac, Lana Čemerlić, Svetlana Zarić i Svetlana Manojlović,** a slamari: **Marija Cerna, Marija Beretić, Marija Antal, Olga Kiš, Miljana Maluckov, Anamarija Krunc, Zorica Krunc, Adriana Ivković Ivandekić, Lena Crnković** i **Kata Kumer**.

Na otvaranju izložbe bili su prisutni **Mirko Bajić**, direktor BMC, **Dragan Kopunović**, odbornik Varoši Subatice, pridsidnik likovne „Grupe 076” Sombor, **Zdravko Borojević** koji je ujedno i svečano otvorio izložbu. Za svečano otvaranje ove izložbe je priređen i katalog čiji je urednik Stipan Budimčević, pridsinik BKC „Lemeški Bunjevci”, a di je tekstuali dio uredio **prof. mr Željko Zelić** koji se takođe obratio prisutnima na otvaranju izložbe.

Realizaciju ove izložbe su podržali i sufinansirali Ministarstvo kulture Republike Srbije i Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama, NSBNM i UK „Centar za kulturu Bunjevaca” Subatica.

T. B.

„Mikulaš” u Bunjevačkom kolu

U susrit božićnim i novogodišnjim praznicima UG „Bunjevačko kolo” iz Sombora, u utorak, 6. decembra, tradicionalno je obilužilo Svetog Nikolu – Mikulaša.

Tim povodom najmlađi članovi Udruženja, članovi Likovne sekcije, ko i gosti iz bunjevački udruženja iz Čonoplje i Lemeša, pripravili su prigodan kulturno-umitnički program. Ko što običaj nalaže, dobroj deci darivani su slatki paketići. Tokom večeri čule su se božićne pismice na bunjevačkom i srpskom jeziku i u dobrom raspoloženju dočekan je Sveti Nikola – Mikulaš.

U galerijskom prostoru Udruženja tom prilikom je otvorena retrospektivna izložba radova članova likovne sekcije Udruženja nastalih na dičijoj slikarskoj koloniji.

Projekat Mikulaša podržan je od strane Grada Sombora, Kancelarija za mlade po programu za dicu i Nacionalnog savita Bunjevaca.

Info: UG „Bunjevačko kolo” Sombor

RADIONICA PRAVLJENJA BOŽIĆNJAKA ODRŽANA U MALOJ BOSNI

Betlehem u malom

U organizaciji Župe Prisvetog Trojstva u Maloj Bosni i **vlč. Dragana Muharema**, **Marija Bošnjak** je održala radionicu pravljenja božićnjaka, u susrit praznicima koji posebno raduju najmlađe.

– Tu su nam dica iz Male Bosne koja dolaze na vironauku i žele učestvovat u pravljenju božićnjaka, jednog kultnog kolača koji pridstavlja Betlehem u malom, al i kulturu i tradiciju našeg naroda. Ovo je i najava za tradicionalnu izložbu božićnjaka koju u Maloj Bosni organizuje Udruženje građana „Bunjevačka vila” – pripovida Marija Bošnjak, koja je naglasila koji su to elementi koji moraje bit na božićnjaku:

– Što se figura tiče, moraje biti mali Isus, Josip, Blažena Divica Marija, tice, ruže, tri kralja, domaće životinje... a svaka figurica ima svoju simboliku.

Naša sagovornica ističe kako je s dicom uvik lipo radit.

– Kako ovo radimo već godinama unatrag, neka dica su već prošla kroz ovake radionice, al i oni rado opet dolaze, obogaćivaje svoje znanje i pomažu drugima.

Održanom radionicom bio je zadovoljan i vlč. Dragan Muharem.

– Već smo počeli pripreme za proslavu Božića i bila nam je ideja da nekako uključimo najmlađe, oni koji će nastaviti lipu tradiciji i kad nas ne bude. Zato smo i s Marijom Macom Bošnjak pokazali dici kako se pravi božićnjak. Kod nas u Bačkoj, kruv je temeljna rana, a u svetoj misi Isus postaje kruv koji se dariva ljudima. Božićnjak je, dakle, Betlehem u malom, cila teologija Božića staje u božićnjak i kad to malo dite vidi, ono zapravo vidi sve ono važno o Božiću.

N. S.

RADIONICA ZA IZRADU BOŽIĆNJAKA

Pripravljali se za izložbu

Ko dio aktivnosti u okviru pripravljanja tradicionalne „Božićne izložbe” u Udruženju građana „Bunjevačka vila” organizovali su radionicu izrade božićnjaka kako bi naučili štogod novo, el utvrdili gradivo. Kako ističu iz ovog udruženja, cilj je da se široj populaciji pridstavi tradicija bački Bunjevaca, al i da se jedan vridan običaj sačuva od zaborava.

Radionica je okupila učesnike više generacija, pa su tako nuz zainteresovane starije radili i gosti iz KUD „Aleksandrovo”, ko i dica koja u sridnjim škulama uče bunjevački.

– Radionicu radimo nuz pomoć UK „Centar za kulturu Bunjevaca”, a bitno nam je što smo protekli godina postigli cilj koji je svojevrimeno bio zacrtan – ljudi sad već znaju šta je božićnjak, kako se pravi, i on je sve češći dio nigovanja božićni običaja u našim porodicama – istakla je **Nela Ivić** iz UG „Bunjevačka vila”.

Ono što uvik privuče pažnju jeste Betlehem u malom, odnosno sve ono što je kroz figurice od tista prikazano na božićnjaku.

– Zna se da mora bit figurica Isusa, Blažene Divice Marije, Svetog Josipa, mora biti po pet ruža, ovaca i tičica. Dobro je da budu tri kralja, a ukoliko veličina božićnjaka to dozvoljava, pa i viština i mašta onoga ko ga pravi, na njemu bude sve ono što je nekada bilo na salašu – kvočka s pilićima, krmača s prasićima, grožđe... Sad nam je mnogo lakše da radimo, ljudi su čuli, vidili na izložbama, zainteresovani su. Ako smo bar jednu osobu svake godine nagovorili nek krene s izradom božićnjaka, uspili smo u našoj namiri – nastavila je naša sagovornica.

A da bi običaj bio sačuvan, potribno je da ga usvoje i mladi. Upravo je angažovanje sridnjoškulaca lip primer za to.

– Uvik volim učestvovat kad imamo kaku radionicu, to mi pričinjava zadovoljstvo, a ovo je prvi put da sam se sustrio s izradom figurica za božićnjak. Zanimljivo mi je, uživam, i nadam se da ćemo i kući, zajedno, pripravit božićnjak – kaže **Bojan Franciškov**ić, a **Dunja Horvacki** dodaje:

– O ovome smo dosta učili u škuli, kroz časove bunjevačkog, a ovo je sad prilika da o božićnjaku učimo i na osnovu praktičnog rada. Ovako je svakako zanimljivije.

N. S.

BOŽIĆNA RADIONICA „BOŽIĆNA ČAROLIJA" ODRŽANA U SUBATICI

Povratak u ditinjstvo

U organizaciji Udruženja građana „Bunjevački omladinski centar", a nuz podršku UG „Bunjevačka kasina" i KUD „Bunjevka", u prostorijama škule „Gaudeamus" održana je tradicionalna „Božićna čarolija". Kako ističu organizatori, ovogodišnja, šesta po redu, bila je malo drugčija, jer je, osim dice, uključila i starije.

– U mojoj porodici se pravio božićnjak, pa sam rišio da i ja štogod opravim. Mislio sam da je mnogo jednostavnije, al vidim da baš nije tako. Lakše mi je bilo praviti ružice, a malo sam mučio oko zvizde – kaže **Danijel Poljaković**, te dodaje da ga ovo vraća u dane ditinjstva.

Prvi put na radionici bila je i **Ana Bešlagin**, a i ona se, bar na kratko vratila u ditinjstvu.

– Došla sam jer mi se sviđa čuvanje naši običaja. Bilo mi je uživanje pravit figurice, a ako štogod voliš, onda nije teško. Kad sam bila mala, Božić mi je bio lipši neg danas, a čini mi se kako smo onda držali više do običaja. Nije bilo struje, ali je bilo lipše.

Naravno i dica su uživala, a učenike OŠ „Đuro Salaj" povela je učiteljica **Jelena Vukčević**. Tako je **Nevena Jakovetić** objasnila koje sve figurice moraje biti na kolaču, te je dodala:

– Bila sam i ranije na ovakim radionicama, pravili smo ovako štogod i u školi.

U radu sa figuricama je uživo i **Marko Dulić**.

– Pravili smo razne figurice, neke su bile lakše za pravljenje, neke teže, a sve su našle misto na božićnjaku kojim najavljivamo Božić kojem se već radujemo.

Moderator radionice bio je **Stipan Budimčević**, a njemu, po običaju, nije bilo teško svoje iskustvo prinet na druge.

– Iza nas je lipa radionica, lipo smo radili, pokazali smo kako se pravi kolač i kako se prave figurice. Svaka domaćica mož ovo lako napravit, bar što se tiče kolača, a za figurice triba ipak malo vištine i vežbe – kaže Budimčević i dodaje kako je cilj da se ovaj jedinstven običaj sačuva.

– Običaj ćemo najbolje sačuvat tako što ćemo ga prinet na mlade!

Po šesti put iza radionice stao je UG „Bunjevački omladinski centar".

– Čuvamo tradiciju Bunjevaca, a ove godine smo u cio program uključili i starije, a čini mi se kako je ovo najbolja radionica koju smo organizovali. I mene je ovo vratilo u ditinjstvo, na posite majki i didi u Đurđin – dodo je na kraju **Boris Bajić**, iz UG „Bunjevački omladinski centar". **N. S.**

Božićno-novogodišnja radionica

Bunjevački media centar - Sombor pripravio je „Božićno-novogodišnju radionicu" u subatu, 3. decembra. Radionicu su vodile nastavnica fizike i tehnike **Sonja Jurković Lutkić** ko i **Edita Lutkić**, profesor razredne nastave u penziji. Na zanimljiv i interesantan način pokazano je kako se prave ukrasi za pridstojeće božićne i novogodišnje praznike.

Dica su, zajedno s roditeljima, pripravljala svićnjake i ukrase s motivima Božića i Nove godine. Koristeć različite ukrase, dekoraciju, staklene teglice, boje, dica su pokazala različite vištine i umića ko i kreativnost i maštu. Nuz radionicu, svit mladi se razvija kroz slobodu da se sigraje i stvaraje na način koji samo oni mogu sanjat, nuz profesionalnu podršku.

Prid nama je vrime adventa te su se dica upoznala s njegovim značenjom. Vrime koje je prid nama triba provest u miru, u duhovnoj budnosti i radosnom iščekivanju Isusovog rođenja. Takođe su se upoznala sa simbolikom adventskog vinca koji pridstavlja krug el prsten od zimzelenog granja s četri sviće, a postavlja se na astal za vrime adventa, ko simbol iščekivanja Božića. Svake nedilje u adventu pali se po jedna svića.

Na kraju radionice dica su pridstavila svoje radove i na zanimljiv način pokazala šta su naučila o pridstojećim božićnim praznicima.

Projekat je finasiran od strane lokalne samouprave Varoši Sombora.

B. N.

DAN TOLERANCIJE OBILUŽEN U OŠ „JOVAN MIKIĆ” U SUBATICI

Tema za svaki dan

Ucilom svitu 16. novembar se obilužava ko Međunarodni dan tolerancije. Iako je tolerancija tema za svaki dan, dobro je da se i na ovaj način posebno podvuče koliko je važno bit tolerantan, odnosno koliko je o tom važno učit najmlađe.

Upravo se tolerancijom, kroz prigodno obilužavanje, bave u Osnovnoj škuli „Jovan Mikić” u Subatici, i to već osam godina. Ovogodišnje obilužavanje trajalo je nedilju dana, s završnim okupljanjom u sali za fizičko, di je održan i humanitarni bazar.

– Inicijativa je potekla od Učeničkog parlamenta i Tima za zaštitu dice od nasilja. Svake godine to radimo kako možemo, nuz ideje učenika i nastavnika, a ove godine smo kroz nedilju dana radionice, likovne i literarne radove, nuz razne teme divanili o toleranciji. Na kraju smo održali multikulturalni dan, di su učestvovali pripadnici razni nacionalni zajednica koje pohađaje našu škulu. Radili su zajedno učenici i njevi roditelji, nastavnici, kako bi svi zajedno učili jedni o drugima – divani **Marija Milodanović**, direktorka škule, pa nastavlja:

– Trudimo se da dica odaleg odu s porukom da tolerantni moramo bit svakog dana, brez obzira na različitosti koje postoje med nama. Uticaj ovaki akcija koje su česte na učenike je velik.

Na štandovima di su nike od svoji specifičnosti prikazale nacionalne zajednice u Srbiji bili su i Bunjevci, a med onima koji su radili na osmišljavanju ovog štanda bila je i **Melisa Vilov** koja u ovoj škuli pridaje srpski jezik.

– Cilj je da istaknemo različitost kultura u našem gradu, tako imamo mađarski, hrvatski, srpski, bunjevački i nemački štand. Najveći dio posla su odradile naše nastavnice, nuz podršku dice i njevi roditelja. Pokazali smo, izmed ostalog, bunjevačku nošnju, ilo, ručne radove. Iako se u ovoj škuli ne uči bunjevački, promovisali smo i zbornike dičiji radova na bunjevačkom, udžbenike, ko vid pridstavljanja ovog predmeta našim učenicima.

Bunjevačku nošnju ponela je **Katarina Bošnjak**, a iako nije Bunjevka, bilo joj je zanimljivo.

– Poznala sam dosta specijaliteta sa ovog astala, taranu, kolače, al i tušta drugi stvari. Bilo mi je zanimljivo i vidit kako su se drugi pridstavili, a zaključila sam kako su drugare najvećma privukli kolači.

Divaneć o toleranciji njezin drugar **Vuk Milosavljević** je naglasio:

– Važno je da svi jedni druge podržavamo. Nekada tolerancija izostane kod nas najmlađi, al se trudimo da to ne bude tako.

O toleranciji se uči od najranijeg uzrasta, nuz prigodne aktivnosti, kaže **Neda Lukić**, psiholog u OŠ „Jovan Mikić” koja je započela ovu tradiciju 2014. godine.

– Cilj nam je bio da se naši učenici koji pripadaje različitim nacionalnim grupama međusobno upoznaju i na taj način povežu. Upoznaju kulturu svoji drugova i drugarica, uče po čemu su jedinstveni. Na kraju, kad nauče, te razlike ih spajaju.

Svi su bili bogatiji za nova saznanja o toleranciji, koja valja koristit i u praksi, al i bogatiji za osićaj da su njevim zalaganjom pomogli svojoj drugarici Sanji, učenici 6. razreda.

N. S.

PODRŠKA VAROŠI

Kako je istakla Jasmina Stevanović, sekretar Sekretarijata za društvene dilatnosi, ovake akcije imaće podršku lokalne samouprave.

– Subatica je multietnička i multikulturalna sridina, a ova škula je jedna mikro celina u kojoj dica jedni od drugi uče o različitosti u kulturi, običajima i tradiciji, koje se spajaje i prožimaje i čine našu varoš jedinstvenom – poručila je Jasmina Stevanović.

BUNJEVAČKA KULTURA KO DIO FOLKLORA SRBIJE

Inspiracija i promocija

U petak, 18. novembra, u Tehničkoj školi „Ivan Sarić" održana je promocija projekta „Bunjevačka kultura ko dio folklora Srbije". Rič je o projektu kojeg realizuju „Bunjevačka matica" i dica koja pohađaju bunjevački u sridnjim školama, nuz podršku Varoši Subatice.

Dica, odnosno sad već mlade Bunjevke i Bunjevci, potrudili su se pripravit tri kratka filma koja govore o objektima, odnosno ličnostima značajnim za Bunjevce. U ovom slučaju su inspiraciju potražili u Vojnićevoj palati i vajarki **Ani Bešlić**.

Jadranka Tikvicki

Jadranka Tikvicki, pridsidnica Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine, al i pridavač bunjevačkog, pridstavila je rad učenika.

– Dok nismo počeli radit nismo ni znali u šta smo se upuštili, al nam je bilo drago da radimo nešto konkretno i drugčije neg do sad. Iza nas su dvi škulske godine i došlo je vrime da nešto uradimo, a ovako nešto nam je dobro i za promociju, da pokažemo budućim sridnjoškulcima šta mi to radimo i šta se sve može svoriti kroz kreativnost – kaže Jadranka Tikvicki, te dodaje:

– Ideja je potekla od nas, želili smo našu nacionalnu manjinu pridstavit, ne samo našim sugrađanima, neg da za nas čuju i oni koji žive u Srbiji. Uradili smo projekat priko Bunjevačke matice, a zafalni smo i Varoši Subatica, jer je lokalna samouprava pripoznala vridnost ovog projekta i izašla nam u susrit. Tek smo počeli, a vidićemo šta je sve interesantno, šta se može pridstavit.

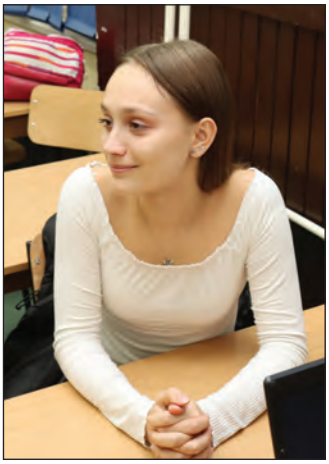

Majda Tumbas

Kako kaže **Majda Tumbas**, jedna od učenica, bilo je zanimljivo učestovati u čitavom procesu.

– Bili smo uzbuđeni i srićni jer ćemo nešto zajedno radit. Uživali smo tokom snimanja, upoznali smo teme kojima smo se bavili, al smo se i mi bolje upoznali međusobno. Radili smo na projektu nešto više od misec dana, a bilo je to mnogo interesantni stvari i cilom procesu – kazala je ona i dodala kako je naučila dosta o bunjevačkoj kulturi.

Željan Gabrić dodaje kako će ponet dobra iskustva.

– Na bunjevačkom sam od četvrtog razreda osnovne škule, a kroz nastavu i ovake projekte smo mogli naučit dosta. Na primer, pored palate Vojnić prolazimo često, a da nismo znali ništa o njoj.

Učenike je pozdravila i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine koja je pofalila angažman i rad kako pridavača, tako i učenika.

N. S.

BKC „BAJMAK” PO OSAMNAJSTI PUT ORGANIZOVO „BAL ZA SVETU KATU”

Omiljena tradicija u Bajmaku

Bunjevački kulturni centar „Bajmak” je po osamnajsti put organizovo „Bal za Svetu Katu”, a sala KPD „Jedinstvo-Eđšeg” je još jedared ugostila sve one koji vole druženje. U vrime kad su veći poljoprivredni poslovi okončani i kad su dani kraći, ovaka okupljanja nude priliku da se bar na trenutak zaborave svakodnevne brige.

– Kako Bunjevci obilužavaje svoj nacionalni praznik 25. novembra, a kako se to poklapa sa tradicionalnom proslave Svete Kate, mi smo rišili spojit „praktično i korisno” i napravit jedan ovaki bal kojeg, kako je to i red, posvećivamo svim Katama, Katicama, Katarinama... kojima smo, prigodnim poklonom, čestitali imendan – kazo je na početku **Branko Pokornić**, pridsidnik BKC „Bajmak”, pa nastavio:

– Čeljad su pripoznala naš rad i trud i rado dolaze na naše manifestacije, a mi se opet trudimo bit dobri domaćini, da njevo povirenje ne iznevirimo. Zato smo sve dobro organizovali, obezbedili smo dobar orkestar, pripravili kvalitetnu večeru, pravi domaći pivčiji paprikaš. Kad sve dobro uradimo i kad su gosti zadovoljni, onda se svi dobro osićamo.

Kako kaže Pokornić, dobar dio gostivi je isti iz godine u godinu, a sve se organizuje nuz tušta volonterskog rada.

– Na primer, konobare i muziku platimo, al velik dio posla oko organizacije i pripreme uradimo sami. Sad su nam, na primer, izašli u susrit prijatelji iz KPD „Jedinstvo-Eđšeg” koji su nam poslali kuvare, dok ćemo se mi njima odužiti na drugi način.

Branko Pokornić

Kata Maravić

Med onima koji su rišili imendan proslavit u društvu bila je i **Kata Maravić**, i to ne po prvi put.

– Kad sam bila mlađa, imendane smo obilužavali kući, a unatrag već više od petnajst godina se okupljamo ode. Družimo se, program je zanimljiv, a igra i dobra muzika svakoga će privuć. Kako zbog prirode posla nemam mnogo dodira sa bunjevačkim jezikom, prija mi kad čujem izvorni bunjevački, baš ko što sam to redovno čula kod moje mame u Tavankutu.

Podršku organizaciji dala je i trinajstogodišnja **Adrijana Ivković Ivandekić** koja je priuzela ulogu voditeljke.

– Iako sam mlađa, bilo je lipo učestvovat u ovakom programu. I kroz škulsku nastavu smo dosta učili o praznicima kod Bunjevaca, pa je bilo lipo sve to vidit uživo.

Nuz pomoć prijatelja u BKC „Bajmak” su pripravili tombolu, glavna premija je bila televizor, a još priko 100 utešni dobitaka je bilo i dovoljno razloga da većina gostivi ode kući dodatno zadovoljna.

N. S.

SVETA KATA OBILUŽENA I U KUD „ALEKSANDROVO”

Sveta Kata, snig za vrata

Iako ove godine vrime nije u skladu s izrekom „Sveta Kata, snig za vrata”, nije ni zdravo daleko od tog. Talas ladnijeg vrimena nije dono snig, još, al ništa nije moglo oladit veselu atmosferu u „Maderi”, di je „Bal za Svetu Katu” prvi put organizovalo Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo”.

– Rišili smo po prvi put organizovat ovako štogod, a su-deć po prvim utiscima, pravićemo ovaj Bal i naredne godine. Imamo dosta novi ideja, a svi vole ovaka okupljanja. Pošto smo dvi godine bili u „korona režimu”, malo smo radili, pa sad uvodimo nove aktivnosti. Imali smo ove godine i „Marinski bal”, potom smo radili običaje za polivače, pa smo prikazali jesenju berbu kuruza, organizovali smo i igranku... Nuz malo dobre volje ništa nije teško organizovat, pogotovo kad nam gosti prinesu dobre utiske – pripovida **Vesna Takač** iz KUD „Aleksandrovo”.

Med onima koji su bili na Balu bila je i jedna od slavljenica – **Kata Nimčević**.

– Kod nas su se imendani slavili porodično, kadgod je to bilo sa širom rodbinom i komšijama, a vrimenom se to sve svede na užu porodicu. Prijalo mi je ovo okupljanje, jel smo i mi stariji željni druženja i igre. Nemamo često prilike ovako se okupit, jeste, sve je bilo lipše kad smo bili mladi, al nam je lipo i sad.

Redovan na ovakim druženjima je i **Dino Romić** koji je kazo kako se fudbal mož gledat i koji drugi put.

– Imam sad priliku vidit prijatelje s kojima se odavno nisam vidio, a Svitsko prvenstvo će trajat još. Ovaka okupljanja su prija bila češća, pogotovo kad su po salašima živile daleko brojnije porodice i kada su se svi nekako više i iskrenije družili. Mi se u našoj porodici još držimo, ima nas pedesetak koji se okupljamo, a planiramo da se na lito svi zajedno sretnemo.

Muzika i igra... nekad je i to dovoljno da se evociraje stare uspomene, al i stvore nova prijateljstva.

N. S.

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Zemlja stara, zimi se odmara

Stigo nam je poslidnji misec u godini – decembar. Tad su dani najkraći, a noći najduže. Kadgod su poslovi na njivama bili porađeni, pa se decembra i januara nije ništa radilo na njivama, a stariji su kazali: „Zemlja stara, zimi se odmara".

Svečano vrime

Sad je sveto adventsko vrime, koje je proticalo u iščekivanju jednog velikog događaja. Kadgod su se još za mraka služile svete misec zornice, na koje je išlo tušta svita, stari, mladi i dica. U adventu se nisu pravili svatovi ni druge zabave sa svirkom, jel nam peta crkvena zapovid kaže: „Ne svadbuj u svečano zabranjeno vrime". Mladi su se zato nalazili družili, zabavljali i išli čestitat imendane jedni drugima. Tako se advent živio, što se prinosilo s kolina na kolino.

Dani su kratki, pa za toliko prođu, a oko josaga je bilo dosta posla. Josag se namirivo domaćim kurumzima, a kad se namiri i večera, išlo u komšiluk da se nuz divan i šalu skrate dugačke noći. Uvik se našo kogod ko je čuo kake novosti, jel štogod pročito u novinama. Obično su odigrali kaku partiju karata. Sa muškarcima su išle i žene, one su povele i manju dicu, nikad ji nisu ostavile same na salašu uveče, dica su se veselo sigrala. Žene su ponele i svoje radove, šta je koja radila, prela, štrikala, šila, štogod krpila el parala stari cveter i drugo.

Na Svetu Barbaru su kadgod naši stari odsikli granu trišnje i uneli u sobu, a ona je do Božića procvatala. To su bile prve božićne grane, bile su procvatane, pa se nisu ni sa čim ni kitile. Kadgod je i vrime bilo drugčije, u septembru naiđe mraz pa lišće otpadne, a pupoljki nabubre. Sad se sve prominilo, u to vrime još ni lišće nije pospadalo, a pupoljki se jedva primećivaje. Ja sam koju godinu unatrag unela grančicu od trišnje u sobu, pupoljki su počeli bubrit, al nisu uspili procvatat. Barbara je bila zaštitnica salaša i salašara, pa se moglo vidit slika Svete Barbare u našim salašima, pa kako su nestajali salaši i salašari tako je pomalo nesto i ovaj svetac.

Mikulaš

Na Svetog Nikolu je ode kod nas običaj da on nosi dici poklone i meće u cipele ako su bile lipo očišćene i naboksovane. Dica kad dođu taj dan iz škule, čistila su svoje cipele, a bilo je šta čistit, jel su dica sa salaša išla u škulu po atarskim blatnjavim putovima. Očišćene cipele su mećali na pendžer i dugo bili budni da vide Mikulaša, al on nikad nije dolazio dok dica ne zaspu. Pokloni nisu bili veliki, škulskoj dici štogod za škulu, pisanka, bojice, olovka, gumica i slično. Šećer su mame same pravile. Metnu u labošku 25 deka šećera, pa se topi na šporelju. Kad dobije žutu boju, umišaje se 20 deka tanko sickani ora, pa se izvade na mokru siniju i dok je vruće rastanje se i nožom zabiluže kockice. Pa kad se oladi, izlome šećer i pomeću ga u štanicle. Dica su se poklonu obradovala, pa su u škuli o tim divanili šta je kome dono.

Poštivanje matere i oca

Treće nedilje adventa su Materice, svetac kojeg su naši Bunjevci svečano proslavljali, za ljubav mama koje su ji ranile, odranile, učile prve korake, prve riči i prve molitve. Mame su se za taj dan isprija nastarale, kupile su svakom kaki poklon. Ćer koja se te godine udala dobila je za materice ruvo, a zet bilu košulju, posli kad je kako doteklo. Bilo je cura koje su se udale priko volje roditelja, uskočile, pa su tim zdravo uvridile roditelje. Taka cura nije primana da dođe u goste i kazali su da joj neće ostavit ništa od tala, a ni ruvo, samo to što je ponela u bućuru. Al za materice joj poručivaje da dođu, ako je uskočila početkom godine, do Materica je bilo i unuče. Sad se svi izljube, niko je nije ni pito zašto je tako uradila. Mama je skuvala svečanu užnu, čorbu, meso, pirinač i sos, kake pečenice, kiseli krastavaca i dunca, kaki sitni slatki kolača.

Sijanje žita

Sveta Luca je ženski svetac, pa na taj dan žene nisu štrikale, prele ni tkale, jel se virovalo da će ji bolit prsti. Za Lucu su vezani kojikaki običaji. Ujtru rano se isprid kokošinjca metnu kaki obručovi, el šine od točka, pa se priko tog ranio pilež, da se drže u čoporu cile godine. Na Svetu Lucu se nije išlo u komšiluk nit štogod davalo iz kuće, jel se virovalo da će se odnet srića. Ako je kogod kupovo jaja el mlika, odno je dan ranije. Na Lucu se posije žito u kake šolje, koje isklija i prozeleni do Božića.

Cure su na 12 ciduljica pisale muška imena, pa smotaje i svako jutro bace po jednu u vatru. Koje ime ostane na poslitku, tako će se zvat momak za koga će se udat. Stariji su pratili vrime od Luce do Božića, pa su tako jesapili kako će vrime bit u Novoj godini, to je bio Lucin kalendar.

Sad se sve prominilo, ima oni koje pitamo šta je Božić, kažu nemamo pojma, a mi kitimo i kuvamo kako vidimo od drugi.

Rođenje Spasitelja

U noći izmed 24. i 25. decembra rodio se Isus Krist, spasitelj svita. Bilo je to više od 2.000 hiljade godina. U Rimsko carstvo je izašlo naređenje od tamošnjeg cara Avgusta da se napravi popis stanovnika čerez raspisivanja poreza. Zato je i u Palestini vladar koji je upravljo Sirijom naredio da se upiše svaki u svoj grad. Zato pođe i Sveti Josip da se upiše u svoj grad. Išo je iz Galileje iz grada Nazareta u Judeju u grad Betlehem, zato što je on bio rodom otaleg. Išo je sa svojom ženom Marijom koja je bila u blagoslovljenom stanju po Duhu Svetom. Kad su stigli u Betlehem, tražili su misto di će prinoćit, al ga nisu mogli nać jel je gostionica bila zauzeta, jel je tušta svita došlo na popis. Pridveče izađu iz grada i nađu jednu praznu štalicu, di su se pastiri sklanjali kad naiđe nevrime. Ušli su u štalicu i Marija se tamo porodila. Rodila je Isusa spasitelja svita, povila ga u pelenu i metnila na slamu. Kadgod se nosila slama u sobu pa se na slami spavalo, zato što je Isus prvu noć spavo na slami.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Decembar ima najviše svetaca koje slavimo i koji se spominjemo. Prvog decembra počima sveto adventsko vrime kad se živi u iščekivanju jednog velikog događaja, koji će se trevit po riči Božijoj. Još u Starom zavitu Bog je židovskom narodu obećo priko proroka da će se rodit spasitelj svita. Divica će začet i rodiće sina, on će bit velik i zvaće se sin Božiji koji će spasit narod svoj od grija. Obećanog spasitelja narod je čeko četri hiljade godina. One četri hiljade godina označavaje četri nedilje adventa. U adventu se pripravljamo za proslavu Božića, Isusov prvi dolazak na zemlju med ljude, a priko ovog iščekivamo Isusov drugi dolazak na zemlju koji će se dogodit na svršetku svita.

Barbare divice i mučenice se spominjemo 4. decembra. Ona je čerez vire tušta trpila, bila je proganjana i zatvarana, al se vire nije tila odreć. Šestog decembra slavimo Svetog Nikolu biskupa koji se staro za sirotu dicu, učio ji molit Boga. Brezgrišno začeće Blažene Divice Marije slavimo osmog decembra, a čestitamo ko prvo

čelo Božića. Treće nedilje adventa slavimo Materice, a četvrte nedilje slavimo Oce, jel četvrta Božija zapovid kaže: „Poštuj oca i mater da dugo živiš i da ti dobro bude na zemlji".

Svetu Lucu divicu i mučenicu slavimo 13. decembra. Ona je zaštitnica od očne bolesti. Po zagovoru Svete Luce molimo se za mlade da ji čuva u čistoći, od grija i drugog zla. Svetog Tome apostola kojeg zovemo nevirni spominjemo se 21. decembra. On nije virovo da je Isus uskrsnio, dok nije vidio rane od klinova na rukama Isusovim. A Isus je kazo: „Blago tebi Tomo koji si vidio, pa viruješ, al blaženi oni koji nisu vidili pa viruju".

Svete Viktorije se spominjemo 23. decembra, a 24. decembra slavimo Badnji dan. U ponoć slavimo veliki događaj. Isusovo porođenje slavimo 25. decembra, a 26. slavimo Svetog Stipana koji je prvi umro za Isusa. Svetog Ivana apostola slavimo 27. decembra. Mladence nevinu dičicu slavimo 28. decembra, to su mali mučenici, koje je kralj Herod davo poubijat, jel je mislio da će ubit i Isusa. Svetog Tome biskupa i mučenika spominjemo se 29. decembra. Poslidnjeg dana u godini, 31. decembra, slavimo Silvestra Papu – „Silvestar papa godinu zaklapa".

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Badnje veče

Božićnjak

1kg brašna
kvas
1 kašika šećera
soli na vr kašike
mlika koliko zavati
10 deka masla
1 jaje

Zakuvat mekše tisto, pa ga prikuvat s maslom i ostavit nek se kreće. Za to vrime zakuvat malo tista ko za čorbu, pa pravit figurice – Blaženu Divicu Mariju, malog Isusa, Svetog Josipa, jaganjce, ptice, kokoške, guske, Svetu Lucu, pastire, već ko je šta znao napravit.

Kad se tisto krene, oplest kolač i ostavit po sata nek naraste. Poslagat figurice, pa sve namazat s jajetom i peć.

Čorba od grava

50 dkg grava
1 peršin
1 šargaripa
1 poštrenjak
1 glavica crnog luka
3 češlja bilog luka
soli po ukusu
15 deka masla
manja kašika sitne paprike za zapršku

Gra oprat, a zeleniš očistit, oprat isić, pa sve metnit u labošku i nalit 3 litre vode. Kad provre, napravit zapršku i na blagoj vatri kuvat dok se gra ne skuva.

Nasuvo sa sirom

po kile tista za nasuvo
25 deka šajta

2 deci skorupa

Rizance skuvat, procidit od vode, pa promišat sa istrenicanim sirom i skorupom, malo posolit.

Gube

Zakuvat tisto ko za pletene kolače. Kad se krene, pribacit na siniju i oblikovat štapiće debljine jednog prsta, a dužine koliko je tepcija. Svaki štapić zasić nožom na dva centi i peć. Kad malo porumene pečene su. Izlomit ji tako kako su zasičene. Gube polit vrilom vodom, malo protrest, pa procidit od vode. Na kraju posut mlivenim makom i zasladit medom.

Ribe

Ribe isić na polovine el na komade brez košćura u pladanj metnit dvi kašike brašna, malo soli i sitne paprike. Svaki komad uvaljat u brašno, pa pržit na malo ulja s obadvi strane.

A. V. K.

U SUSRIT PRAZNICIMA TRADICIONALNI KONCERT „DUHOM LJUBAVI”

Pisma za svako srce

U susrit praznicima, kako je to i običaj, deseti put je svojoj publiki koncert „Duhom ljubavi” poklonila **Tamara Babić**. Jubilej je bio dvostruki, jer je tom prilikom obiluženo i 70 godina postojanja Opštinske organizacije invalida rada.

– Čast mi je što sam dočekala ovaj prvi jubilej, a želila sam da u koncert uključim sve one sa kojima sam sarađivala svi ovi protekli godina. Tako su tu i Nemačko udruženje „Maria Theresiopolis”, odnosno hor „Edelweis”, Marko Križanović, Aleksandar Toković, Kornelije Vizin, Šandor Kolompar, Adrijana Apro Sič i Lucija Vukov, a drago mi je što se u Subatici prvi put pridstavio Tamburaški orkestar Društva lekara Vojvodine. Oni postoje od 1987. godine, a eto, sada su nam dragi gosti – ističe Tamara Babić, pa naglašava:

– Ljubav prema muziki je ono što me pokreće, al tu je i jedno sjajno okruženje u kome se lako pronalaze sjajne emocije. Svake godine se trudimo da damo štogod novo, poklonimo štogod i našoj Subatici, ne samo bunjevačke pisme, po kojima sam najpoznatija.

Ideja je nastala prija jedne decenije, a kako kaže naša sagovornica, koncerata će bit još.

– Dugo se bavim muzikom i razmišljala sam kako bi mogla uklopit sve ono što radim u jedan koncert, a kako se tada približavalo božićno vrime, onda smo tako i odradili. Trudimo se da nastavljamo i dalje, te da uvik pripravimo štogod drugačije.

Med gostima je iz godine u godinu redovan **Marko Križanović**, sa već svojim pripoznatljivim repertoarom.

– Nas poveziva muzika i to je štogod što ljude veže na jedan drugačiji način, sigurno se razlikuje od povezanosti na bilo koji drugi način. Od muzike nema bolje, ni tuge ni veselja. Što se mog repertoara tiče, uglavnom je to starogradska pisma, narodna muzika, a u zadnje vrime repertoar smo obogatili i zabavnom muzikom. Imamo pismu za svako srce i srce za svaku pismu.

Po prvi put su se u Subatici pridstavili tamburaši Društva doktora Vojvodine, a orkestrom rukovodi **dr Boris Zagoričnik**.

– Radimo skoro četrdeset godina, al nismo imali prilike pridstavit se u Subatici. Ovo je zaista jedna divna sala, i drago nam je što tu nastupamo. Tamara je bila naš gost, prošle godine na koncertu u Novom Sadu, to nam se dopalo, pa je saradnja sada nastavljena. Mi smo amaterski orkestar u kome svako svira zato što voli. Neko voli da ode u lov, neko na pecanje, a nama je muzika hobi. Iako su se niki ljudi menjali, naša ljubav traje i drago nam je svima zbog toga.

Iza organizacije koncerta stalo je Udruženje građana „Bunjevačka vila”.

N. S.

CILOVEČERNJE DRUŽENJE SA PISMOM

„Bunjevačko kolo” svojoj varoši

U utorak, 8. novembra, u Narodnom pozorištu u Somboru, Udruženje građana „Bunjevačko kolo” pripravilo je svečani tamburaški koncert pod nazivom „Bunjevačko kolo svojoj varoši”.

Povoda za cilovečernje druženje s pismom i tamburama je više, al na prvom mistu je 101. godišnjica od osnivanja „Bunjevačkog kola” i to u godini kad se proslavlja četri vika od od prvog pomena bunjevačkog imena u Bačkoj.

Ko značajan istorijski događaj za somborske Bunjevce, naglašena je i 104. godišnjica od objave čuvenog proglasa – u kojem su somborski Srbi i Bunjevci, zajedničkim naporima, pokrenili akciju prisajedinjenja Kraljevini Srbiji, što pridstavlja jedan od ključni događaja u dugoj istoriji Sombora. Somborci su imali vidnu i zapaženu ulogu u cilokupnom procesu prisajedinjenja Vojvodine Srbiji.

U kolažnom programu čule su se riči nacionalnog ponosa nuz spomen na slavne somborske Bunjevce koji su svojim postojanjom i radom ostavili neizbrisiv trag u društvenom, kulturnom i umitničkom životu somborske varoši.

Da je tambura jednako dio i bunjevačkog i vojvođanskog identiteta, potvrdili su tamburaši TS „Đuvegije” nuz koje su zapivale Somborke, maturantkinje **Iva Čičovački** iz Sridnje muzičke škule „Isidor Bajić” u Novom Sadu i **Hana Milović**, Sridnja muzička škula „Petar Konjović” iz Sombora. Pro-

gram su ulipšali mladi u svečanim bunjevačkim nošnjama iz GKUD-a „Ravangrad” i Čonoplje.

Zajedno s mnogobrojnom publikom, koncert je ispratio i gradonačelnik Sombora **Antonio Ratković**.

Svečani tamburaški koncert je, ko dio programa proslave „Četri vika od prvog pomena bunjevačkog imena u Bačkoj” podržan od strane Varoši Sombora i Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice.

Info:
UG „Bunjevačko kolo”

SIĆANJE NA OSNIVANJE PUČKE KASINE

Bunjevci, dika i ponos Subatice

U adventskom vrimenu te već daleke 1878. godine 15. decembra na Materice u periodu koji se smatra buđenjom nacionane svisti Bunjevaca krajom XIX vika osnovana je „Pučka kasina” a njezini priporoditelji želili osnovat „Bunjevačku kasinu” al iz političkih razloga morali su joj dat ime „Pučka kasina”. Kraj XIX vika se smatra periodom bunjevačkog priporoda kad su naši bunjevački priporoditelji okupili i zajedničkim snagama osnovali bunjevačku instituciju. Bunjevačkim priporoditeljima se smatraje: **biskup Ivan Antunović, Bozo Šarčević, Ago Mamužić, Lazo Mamužić, Pajo Kujundžić, Nikola Kujundžić** i drugi. Za tu priliku je prvi put izvedene, a danas je svečana pisma Bunjevaca „Podvikuje bunjevačka vila” sa kojom danas počimaje svečanosti vezane za proslave četri bunjevačka nacionalna praznika. Značajne ličnosti bunjevačkog priporoda:

- Biskup Ivan Antunović se u svome velikom slavenskom srcu, tj. ilirskom duhu uvik brinio za svoje Bunjevce i Šokce, a od Svevišnjeg je molio nek oživi i ozeleni tu malu slavensku granu. Neustrašivo je dizo barjak narodne svisti, na koje je zlatnim slovima napisana njegova lozinka „Sve za vieru, narodnost i rieč svoju”. Za svoj rad je žrtvovo sve što je imo.

- Mijo Mandić ko slidbenik i učenik biskupa Ivana Antunovića tokom svojeg životnog i stvaralačkog vika borio se da se očuvaje bunjevački običaji i bunjevački jezik ko i duh bunjevačkog naroda na ovim prostorima.

Varoš Subatica Miji Mandiću 13. novembara 1938. godine daje diplomu ko svojem počasnom građaninu, školskom nadzorniku u penziji, jel je svojim nacionalnim radom u Subatici podizo svist u našem narodu pripravljuć ga za oslobođenje i ujedinjenje svi Jugoslovena.

- Ambrozije Boza Šarčević bio je saradnik biskupa Ivana Antunovića i njegovim doživotnim ideološkim slidbenikom i najbližim saradnikom, s kojim se povezo za vrime službovanja u Aljmašu.

Sarađivo je s Bunjevačkim i šokačkim novinama, a piso je o temema jezične ravnopravnosti, politike, polemike i međunacionalnim odnosima u Ugarskoj.

Svoja dila je usmirio na uzdizanje razvijenosti i informisanosti Bunjevaca. Nije bio školovanim jezikoslovcem, al se prihvatio takvog posla, jel je uviđo potribu za ta-kim dilima kod svoji sunarodnika.

- Nikola Kujundžić je bio saradnik bunjevačkog kalendara kojeg je pokrenio pop Pajo Kujundžić Bunjevačko-šokačku Danicu, il Subatički kalendar za 1884. godine (od 1893. godine kalendar ima naslov „Subotička Danica”, Bunjevačko-šokački kalendar). Dok je učitelj Mijo Mandić je u Baji 1884. godine pokrenio časopis „Neven” di je Nikola Kujundžić bio stalni saradnik, a piso je pod mnogim pseudonimima: Mikelja, Jabuković, Tarkemen, Ranko i Mišakov. Pisma „Kolo igra tamburica svira” smatra se najlipčom i najstarijom bunjevačkom preljskom pismom koju je napiso za „Veliko prelo” 1879. godine koja se i danas izvodi.

Zafaljujuć našim bunjevačkim prvacima mi smo i danas prisutni i ravnopravni stanovnici Srbije što nam obezbeđiva ostvarivanje naši prava i obaveza, a upravo te kadgodašnje bunjevačke institucije su ostavile čvrst temelje nacionalnog identiteta Bunjevaca. **T. B.**

SAVITI NUTRICIONISTE ZA ZDRAVIJI ŽIVOT

Ishrana tokom praznika

S praznicima koji su prid vratima, za mnoge je vrhunac ove sezone okupljanje sa porodicom i prijateljima i uživanje u omiljenim prazničnim poslasticama. Razna kuvana i pečena ila, kolačići i pite često se mogu nać na svakom koraku tokom praznični svečanosti. Evo nikoliko savita koji će vam pomoć da maksimalno uživate u odmoru, a da pritom ne povećate svoj struk.

Ivan Katančić
strukovni nutricionista - dijetetičar

1. Ne priskačite obroke

Pojite lagan, zdrav obrok nikoliko sati prija bilo kojeg prazničnog događaja. Često imamo mentalitet da „šparamo" svoje kalorije kako bismo se mogli „razbacit" na taj poseban obrok, al to često mož bit kontraproduktivno. Ako osoba veći dio dana ne ide, veća je virovatnoća da će se priidat i odabrat nezdrave opcije. Sjajan obrok koji će vas držat sitog do vašeg događaja tribo bi u svom sastavu imat i proteine i vlakna za dodatnu izdržljivost.

2. Birajte mudro

Kad prvi put stignete na prazničke događaje koji nude ranu, provo proučite svoje mogućnosti prija neg što se upuštite. Ako planirate uživat, odaberite namirnice koje se pripravljaje samo u tim posebnim prilikama, al svakako ograničite porcije. Također, ne štedite na voću i povrću - oni će vam pomoć da se osićate sitim i spričit vas da se priidate sa manje zdravim opcijama.

3. Obratite pažnju

Na prazničnim okupljanjima lako je priist se, jel je rana uglavnom raznolika. Ite polako i slušajte svoje znakove gladi. Ako zaista niste gladni, izbigavajte drugu porciju.

4. Ograničite unos tečni kalorija

Kako biste održali svoje tečne kalorije pod kontrolom, naizmenično pijte vodu i alkoholna el zaslađena pića. Bićete sigurni da ćete ostat hidrirani i nećete pritirat s kalorijama. Ako ipak želite popit jedno el dva žestoka pića, odaberite pića koja možete polako ispijat, poput finog vina el burbona. Ako tražite mišano piće, votka, limeta i mineralna voda su još jedna sjajna niskokalorična opcija.

5. Daleko od očivi, daleko od uma

Bilo da se radi o ostacima prazničnu kolačića el pečenom ilu sa sirom koju je donela vaša rodbina, imajte na umu izreku „dalje od očivi, daleko od uma". Ako su vam te stavke dostupne, veća je virovatnoća da ćete ih odabrat. Ograničavanje poslastica i nezdravi ostataka rane kod kuće odličan je način da održite svoju težinu tokom praznika.

6. Dođite spremni

Kad pokušavate ist zdravo oko blagdana, mož bit teško zaobać mnoga iskušenja. Ako idete na ručak, uzmite kako niskokalorično ilo kako biste imali barem jedan zdrav izbor. Dobre opcije uključivaje povrće, voće, hummus, sos od crnog pasulja el kokice pečene na vazduhu s posipom vaši omiljeni začina.

7. Ostanite aktivni

S nižim temperaturama napolju, moglo bi bit teže izać i bit aktivan. Pokušajte uključit vrime s porodicom i prijateljima tražeć aktivnost u kojoj svi možete uživat. Trke sa prazničnom tematikom tokom sezone su veliki su hit med mnogima. Mislite da je ovo možda izvan vaše zone komfora? Mnoge od ovi trka nude udaljenost od 5 km. Ovo mož bit zabavan događaj koji nije fokusiran na ranu koji vam omogućava da provedete vrime s onima koje volite.

MIRGEŠ PO ČETRNAJSTI PUT OKUPIO LJUBITELJE RAKIJE

Na parkiranje – u Mađarsku

Naslov s tonom šale ozbiljno divani o tom kaka je gužva bila na četrnajstom „Festivalu mlade rakije" – Memorijalu Blaško Kopilović. Mirgeš je još jedared bio misto dobre atmosfere, veseli gostivi, i domaćina, svi zajedno okupljeni oko mlade rakije koja je, bar kako kažu proizvođači, bolja neg prošlogodišnja, a i više je ima.

Prema ričima organizatora **Saše Kopilovića** kroz vrata njegovog imanja u Mirgešu prošlo je oko 3.500 gostivi, 43 izlagača pridstavilo 304 uzorka rakije koji su se našli prid žirijom. Kopilovića raduje velika posićenost, al kaže kako od organizacije na ovom mistu neće odustat, jel bi se priseljenjom izgubila draž ovog okupljanja.

– Ove godine imamo najviše učesnika i izlagača, imali smo 43 učesnika, oni su pripravili 304 uzorka rakije med kojima je bilo najviše zerdelije. Raduje nas što nas je i vrime poslužilo, pa su oboreni svi rekordi u positi.

Ono što je bilo primetno jeste da su se na većini štandova proizvođači mogli pofalit medaljama i diplomama s raniji festivala posvećeni rakiji.

– Bili smo na više takmičenja, bilo je i nagrada, uglavnom su naše rakije dobijale zlatne i srebrne medalje – pripovida **Hari Budemac** iz destilerije „Budlinka" iz Bačkog Dušanova, te nastavlja:

– Pravimo rakije od svi vrsta voća, od jabuke i zerdelije. Što se mene tiče, izbor uvik pada na dunju. Ovo voće ne daje tušta rakije, ali ima specijalan ukus.

Zvonka Prćića naši sugrađani često viđaje na festivalima i programima u centru Subatice, ali i u Mirgešu. Nuz ponudu rakije imo je i specijalan mamac za goste – mašćom kruva, kako bi rakija „bolje legla".

– Ode dolazimo već 8-9 godina, a proizvodnjom rakije se bavimo već tridesetak. Imali smo dobro voće ove godine. Bilo je dosta sunca, voće je imalo visok sadržaj šećera, tako da je i rakija bila ekstra kvaliteta. Pravimo sve vrste rakije, ali obožavam dunju.

Kaže vic da je Bog stvorio muškarca i ženu, pa se posli sažalio na muškarca i naučio ga da peče rakiju. Mirgeš je bio primer prave tolerancije, jel su žene i muškarci bili ravnopravni, sa obadvi strane štandova.

– Kod nas se najviše traži dunja, dok ja najviše volim kajsiju, možda zbog toga što zerdelije imamo kući, a traži se dosta i viljamovka. Drago mi je što nas je danas sve poslužilo lipo vrime, tako je lipše i za izlagače, a posebno za goste koji dolaze u velikom broju – kaže **Lidija Vuković**.

Neka žestoka pića su privlačila medaljama, neka oblikom flaše, neka sadržajom, a neka – imenom, baš ko što je slučaj kod „bajkerske rakije".

– Kako sam ja bajker, tako je i rakija bajkerska. Kupovo sam razne vrste rakije dok nisam došo do toga da i ja krenem u proizvodnju. Udružio sam se sa mojim kolegama, zajedno radimo, a zajedno je i trošimo. Bilo je i medalja, baš smo prija dvi nedilje odneli sedam uzoraka na „Rakijadu" u Pančevu, a osvojili smo četiri zlata i tri srebra. Omiljena nam je rakija od dunje, a vidim da se ona i ode najviše traži – kazo je **Predrag Pandurov** iz Kikinde.

Damir Horvacki je pridstavljo zaista bogat štand na kojem rakija nije bila usamljen proizvod od voća.

– Imamo naše zasade voća u Tavankutu i gledamo da sve naše voće priradimo u krajnji proizvod. Kuvamo džemove, pravimo prirodne sokove, likere, pa i rakiju. Iza nas je jedna specifična godina po pitanju voća. Nije bila najbolja, al ćemo izvući bar kaku pouku. Nedostajalo je vode, bilo je zbog toga manje voća, ali je bilo više šećera u voću – kaže nam Horvacki, a na pitanje koju rakiju on najviše voli odgovara da – pije sve.

– Naravno, zavisi dosta od toga kako se u tom momentu osićam. Svaka rakija ima svoju aromu i neki detalj koji u određenom momentu prija, el ne prija.

Za najbolje su proglašene rakije **Marina Skenderovića** (viljamovka), destilerija **„Pure fruit"** (dunja) i **Darka Milunovića** (šljiva)

N. S.

KOLIKO DOBRO POZNAMO ETERIČNA ULJA?

Aromaterapija ko saveznik

Začepljenje disajni putova, glavobolja, dosadni kašalj... razne prilade i gripe, naročito tokom jesenji i zimski miseci, izazivaje niz zdravstveni nevolja.

Iako postoji tušta sirupa protiv kašlja i sprejova za nos, pridlažem da posegnete za prirodnim načinima ličenja. Jedan od taki načina je aromaterapija, koja se pokazala vrlo uspišnom u smanjivanju simptoma gripe i prilade.

Eterična ulja koja pomažu kod prilade: lavanda, metvica, ruzmarin, kedrovina, eukaliptus, bor, limun, niauli, čajevac.

Olakšajte disanje

Tušta eterična ulja pomaže pri razbijanju tvrde sluzi. Ulja eukaliptusa, metvice i bora vrlo su dilotvorna u uklanjanju začepljenja sinusa. Rič je o eteričnim uljima jakog osvježavajućeg mirisa, što pospišuje njevo terapeutsko dilovanje. Eukaliptus olakšava disanje, snažno stimuliše imunološki sistem, a ujedno ima antibakterijsko i antivirusno dilovanje. Bor diluje stimulativno, ublažava bolove i osvežava organizam. Ima jako terapeutsko dejstvo kod infekcija disajni putova, bronhitisa i astme. Posebno ima odlično dejstvo u kombinaciji s eteričnim uljom eukaliptusa.

Ulja niaulija i ruzmarina takođe mogu uklonit začepljenje nosa uzrokovano priladom. Vrlo su dobri dekongestivi, što znači da smanjuju neprohodnost disajni putova i sekret iz nosa. Smatra se da imaju i antiseptička svojstva. Niaulijevo (lat. Melaleuca viridiflora) eterično ulje takođe mož pomoć pri smirivanju nadražene i upaljene sluznice. Diluje izrazito antivirusno, al i antibakterijski. Jedan je od najvažniji antialergena med eteričnim uljima.

Ruzmarin je moćan u borbi protiv bakterija (streptokok, escherichia coli), olakšava disanje, podstiče cirkulaciju i ublažava bolove.

Smirite glavobolju

Glavobolja zbog začepljenja nosa i upale sinusa još je jedna česta tegoba koja prati prilade. Smanjenju vaki tegoba mogu doprinet ulja paprene metvice i lavande.

Paprena metvica svojim analgetsko-razlađujućim svojstvima

Horoskop za decembar

Poso: Raskorak koji ćete imat izmed svoji ambicija i mogućnosti mogo bi vam zadavat znatne glavobolje. Imaćete nerealne prohtive i očekivanja od sebe, a da za to ne postoje osnove. Mudrije koristite podršku.
Ljubav: Odnos kome težite u vezi nije uvik zasnovan na ravnopravnosti, trudite se dominirat u mnogim situacijama, što dugoročno stvara konfliktne situacije i otuđenje. Ostavite prostora voljenoj osobi.
Zdravlje: Problemi s pritiskom.

Poso: Iako težite provirenim metodama postizanja uspiha, nove mogućnosti vas navode na razmišljanje i prominu metodologije rada. Ne idite u krajnosti s mogućnostima koje će vam se u ovom periodu realizovati.
Ljubav: Usklađivanje s očekivanjima voljene osobe mož vam u određenim situacijama past teško, ne dozvolite sebi da u takoj situaciji kažete stvari koje u stvari ne mislite.
Zdravlje: Pripazite na zdravlje srca.

Poso: Odličan ste saradnik, i ne postoji gotovo ni jedna situacija u kojoj niste u stanju da se snađete. Ovo izaziva i divljenje i ljubomoru kod vaši kolega, ali vi često mišate ove reakcije.
Ljubav: Period mirovanja u emotivnim odnosima čeka blizance prve i druge dekade, dok bi rođeni u poslidnjoj dekadi mogli očekivat ponovoljene pripovitke. Od vas zavisi kako će i dal će išta od tog bit.
Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Rizikujete da budete stigmatizovani zbog velikodušne prirode i želje da pomognete omrženima u kolektivu. Na vašim bi plećima moglo lako bit više tereta neg što možete ponet. Pa nađite diskretniji i manje uočljiv način da pružite podršku i pomoć.
Ljubav: Sentimentalnost koju ne krijete kad ste u dvoje, voljenu osobu uvirava da nije načinila pogrišan izbor. Međutim, nerado ulazite u polemike koje još uvik nemaje potencijal za razmimoilaženja pa se mogu smatrat benignim.
Zdravlje: Izbigavajte začinjenu ranu.

Poso: U velikoj miri iz nemoguće situacije u stanju ste napravit potpuni obrt. Ovo bi niki od vama bliski ljudi mogli sebično pokušat iskoristit za svoje potribe. Čuvajte se pridloga koji zvuče odlično.
Ljubav: Harmoničnost kod vas ne traje dugo, nit je rado prihvatate ko jedino što veza triba da pruži. Kockar ste u ljubavi i radije gubite na veliko, da bi kasnije dobili na veliko.
Zdravlje: Čuvajte se dehidratacije.

Poso: Spremni ste radit u uslovima nad kojima bi mnogi digli ruke. Vi se, međutim, ne pridajete osićanju očaja i zasukaćete rukave di bi drugi podigli šešir i napuštili zadatak. Ovaj period međutim ne nudi nikake nagrade.
Ljubav: Velik ste idealista i osićanja uvik stavljate na prvo misto, čineć tako da se voljena osoba osića zaista posebno. Pristalica ste da u svemu triba bit umiren.
Zdravlje: Česte glavobolje.

Poso: Težite ostvarivanju novi ciljova, a sa starim imate dosta muka. Napravite nov raspored prioriteta, jel vam u suprotnom ništa neće polazit za rukom. Racionalnim pristupom bi sebi u mnogo čemu olakšali život.
Ljubav: Harmonija kojoj težite ne ostvariva se kako ste očekivali, i ne nalazite sebe potpuno u takom odnosu. Ipak, vi ćutite i pričutkivate ono što se primećiva.
Zdravlje: Bolovi u stopalima.

Poso: Imate idealne uslove da krenete u ozbiljnije projekte, al vi tog možda niste ni svisni u punoj miri. Pokrenite se iz letargije čekanja onog što vi definišete ko dovoljno dobro, i počnite radit sa samopouzdanjom kojem ste vični.
Ljubav: U nedoumici ste šta je za vas srića, i to voljenu osobu dovodi u situaciju da se osića nepotribno i nepoželjno. Sklonost razmišljanju o drugoj srići neće vas napuštat.
Zdravlje: Obratite pažnju na ishranu.

Poso: Metodičnost i istrajnost su ključne osobine koje će vam bit potribne za nastupajući period. Od nji će zavisit kako ćete izalazit iz komplikovani situacija i poslova koji ne idu kako triba.
Ljubav: Čuvajte vezu u kojoj ste, iako se za vas interesuju sa više strana. Planete vam nisu naklonjene za nove početke, i tako štogod bi brzo propalo čak i da želite suprotno od tog. Budite taktični kad vam voljena osoba zamira na stvarima koje nesvisno činite.
Zdravlje: Bolovi u leđima.

Poso: Bićete skloni odlaganju važni odluka, a one vam neće ostavljat tušta manevarskog prostora. Moraćete birat izmed rizika i potencijalnog imidža osobe bez sposobnosti da priuzme na sebe odgovornost. Izaberite ono što mislite da će vam manje naškodit, al sa oba se mora živit.
Ljubav: Velik zaokret očekiva vas u emotivnom planu, veza koju imate el neće više ličit na sebe, el ćete sriću potražit na drugoj strani. Uticaj planeta na vaš znak je trenutno taki da zahtiva reforme na mnogim poljima.
Zdravlje: Problemi s nesanicom.

Poso: Odnosi u radnom okruženju neće bit idealni za vas, al pozitivne bi svakako tribali čuvat. Prid vama je period kad vam ljudi neće bit previše naklonjeni, pogotovo tamo di im vi svojim radom uskraćivate mogućnost da se dokažu.
Ljubav: Nemate obzira kad je rič o potribama partnera, mislite da sve radite u pravo vrime i na pravi način. Izbegavajte konflikte na ovoj relaciji, jel vam mogu donet dosta negativni poena.
Zdravlje: Više se krećite.

Poso: Iskoristite prilike u kojima vam se pruža mogućnost napridovanja, jel će vam nastupajući period otvoriti makar par vrata koja vode ostvarivanju ambicija koje do sad niste ni podilili ni sa kim, bojeć se da je to ipak krupan zalogaj za vas. Imaćete priliku to prominit.
Ljubav: Ljubomora vas prati u korak, i mnoge od vas odvešće tamo di nikad nisu tili ić, samo da bi istirali svoje do kraja. Uložite više truda u međusobno povirenje, a ne u proviravaje.
Zdravlje: Izbegavajte stresne situacije.

I. V.

uspišno ublažava glavobolju i migrenu, a ima i protivupalno dejstvo. Koristit je triba i kod osićaja mučnine, umora, vrtoglavice i malaksalosti. Lavanda je takođe naglašeno korisna za ublažavanje glavobolje ko i za uklanjanje unutrašnjeg nemira, razdražljivosti i problema s nesanicom.

Pročistite grlo

Smatra se da je eterično ulje limuna dobro za iskašljavanje i čišćenje disajni putova, a mož pomoć i kod suzbijanja osićaja pritiska u prsima. Eterična ulja kedrovine i niaulija korisna su za ublažavanje tegoba s bronhijama. Kedrovina uspišno pomaže protiv prilade, kašlja, bronhitisa i gripe. Takođe, umiriva, bistri um i jača emotivnu i psihičku stabilnost.

Ulje australijskog čajevca ima snažna antivirusna i antibakterijska svojstva. Ovo ulje se od davnima koristi u tradicionalnoj medicini Australije. Starosidioci kontinenta su otkrili da ovo ulje pomaže kod povrida i infekcija. Danas efikasnost ulja čajevca ko prirodnog antibiotika potvrđivaje brojna istraživanja.

Primena

Parna inhalacija, difuzer i topla aromaterapijska kupka tri su zdravo blagotvorna načina za iskorištavanje likoviti svojstava eterični ulja. Inhaliranje eterični ulja najbolja je metoda kod gripe i prilade. Koristite eterična ulja naizmenično, budući da svako od nji ima ponešto drugačija karakteristična svojstva. Za maksimalnu efikasnost obavite pet el šest inhalacija parom na dan.

Važno je napomenit da koncentracija eterični ulja mož varirat u zavisnosti od proizvoda koji se koristi pa uvik triba slidit uputstvo za pripravljanje koje se nalazi na etiketi proizvoda.

Pripravila:
Eva Kovač Pečkai

Ozonski omotač živnio

Visti koje smo o ozonskom omotaču gledali i slušali odlaze u istoriju – naučnici sad tvrde da je ovaj zaštitnik planete na dobrom putu da se obnovi za najkraće četri decenije. S ovom procinom izašle su Ujedinjene nacije, njeva je procina da će se ozonski omotač obnovit u periodu izmed 2050. i 2075. godine. Obnovljeni sloj ozonskog omotača štitiće ponovo gotovo čitavu površinu planete.

O štetnosti po planetu zbog oštećenja ozonskog omotača opširno je informisana naučna i šira javnost u Montrealskom sporazumu o štetnim supstancama po ozonski omotač, koja je potpisana još 1987. Tad je priko dvisto naučnika iz cilog svita uzelo učešće u izradi ovog dokumenta, očekivanja su bila da će ozonska rupa veličine SAD virovatno trajat do 2065. godine, prija svega zbog klimatski prilika koje vladaje u svitu.

Američka nacionalna i vazduhoplovna agencija (NASA) na osnovu svoji podataka došla je pak do zaključka da se istanjeni sloj ozonskog omotača minja, i u tom je neumoran. Klimatske prilike su glavni krivac za istanjenost ovog omotača iznad Antarktika, što je vidljivo po temperaturnim oscilacijama u toku godine. Na drugoj strani svita, na Arktiku situacija je malo bolja. Montrealski sporazum okupio je za astal 196 zemalja svita, koje su bile rišene da smanje proizvodnju freona i uređaja koji ga koriste (ko što je frižider).

„Tokom prithodne decenije, stratosferski ozon u antartičkom i arktičkom regionu, ko i globalno, više se ne povećava, iako će bit potribno još nikoliko decenija da se stanje omotača vrati na period prija 1980-ti", kazo je Gir Braten, viši naučni saradnik pri Svitskoj meteorološkoj organizaciji (WMO) povodom objavljivanja izvištaja.

Braten viruje da svit ima razloga bit zadovoljan, jel je Montrealski sporazum bio značajan dokument kojim se izašlo u susrit globalnom problemu, a odricanje od profita dalo je rezultate.

Sedamdeseti godina prošlog vika naučnici su došli do zabrinjavajućeg otkrića da hemikalije koje su po sastavu halogeni ugljovodonici, koje nazivamo fermonima, direktno prave rupe na ozonskom omotaču.

U to vrime praktično svi frižideri, klima-uređaji, sprejovi razni vrsta, aparati za gašenje požara i mnogi drugi uređaji bili su nezamislivi bez freona ko njevog sastavnog dila. Međutim, udruženim naporima Međunarodne zajednice na čelu sa UN, a pridržavajući se Montrealskog sporazuma, stanje se bitno popravilo na bolje.

Rad na zaštiti ozonskog omotača nudi nam razne pouke, kako uslid ljudske nemarnosti kad je rič o svitskim resursima, al isto tako i uslid dilovanja međunarodne zajednice i saradnje tehnološki napridniji zemalja oko ovog pitanja, a sve u okviru Ujedinjeni nacija.

T. K. M.

UTICAJ NISKI TEMPERATURA NA VOĆE I VINOVU LOZU, U FAZI ZIMSKOG MIROVANJA

Rizik – prilazne fenofaze

Toplotno stanje vazduha i zemljišta je jedan od osnovni faktora za životne procese u biljkama. Temperaturni faktor utiče na sve fiziološke i biohemijske procese u biljki, pa i na sam rast i razviće stabala voćni vrsta.

Životna aktivnost biljaka pri nižim temperaturama od 0°C je moguća, a ona pristaje oko –10°C, jel se pri navedenoj temperaturi zaustavlja većina fiziološki procesa. Pod uticajom niski temperatura često nastaju oštećenja na biljkama umirenog kontinentalnog klimatskog područja. Otpornost pojedini organa i tkiva voćarski i drvenasti kultura na niske zimske temperature je različita. Otpornost zavisi od genetske pridispozicije, ne samo pojedine voćne vrste i sorte, neg i podloge, od položaja, ekspozicije i nadmorske visine zasada. Otpornost zavisi i od stanja voćke i od parametara prija ulaska u razdoblje mirovanja ko što su rodnost i prinos tekuće godine, đubrenje i pristupačnost hraniva, izloženost svitlu i rizidba koja to omogućava, količina asimilata i rezervni hranjivi materija dostupni za prizimljavanje, zaštita od štetočina i bolesti. Otpornost prema niskim zimskim temperaturama zavisi i od određeni šokova-stresni situacija koje je biljka pritrpila tokom godine (suša, mraz, grad, mehanička oštećenja i dr).

Nadalje, otpornost voća zavisi i od intenziteta i dužine trajanja negativni temperatura, te posebno od fenofaze biljke u kojima su se te negativne temperature pojavile. Voćke su posebno izložene opasnosti od niski temperatura u prilaznim fenofazama tj. prilaz iz zimskog mirovanja u vegetaciju el prilaz iz vegetacije u zimsko mirovanje. Vrlo je značajna priprema - kalenje voćaka, odnosno prilagođavanje niskim temperaturama. Da bi voćke mogle podnet nepovoljno dilovanje niski temperatura, priko je potribno da prođu period pripravljanja el prilagođavanja niskim temperaturama. Tokom perioda kalenja u ćelijama se odvijaje vrlo složene fiziološko-biohemijske promine koje osiguravaje zaštitu ćelija od smrzavanja.

Brojni su činioci koji mogu uzrokovat izmrzavanje voćaka:

– nedovoljna ishrana biljaka

– nedostatak azota u drugom dilu vegetacije, naročito kod koštičavog voća (šljiva i trišnja)

– prioptерećenost zasada brojom plodova prema TCSA (trunk cross sectional area) testu rodnosti

– prikasna berba plodova

– loša kontrola štetočina i bolesti

– šokovi izazvani toplotnim udarima, grad, suša i mehanički šokovi

– nedostatak vode tokom drugog dila vegetacije zbog nedovoljne asimilacije i skladištenja ugljeni hidrata u drvetu

– opterećenost viškom vode oko korenovog sistema

– loša osvitljenost i nedovoljno zrijanje mladog drveta u unutrašnjosti krošnje

– prirani početak rizidbe

U slučaju velik količina sniga el još gore ledene kiše s vitrom, mož doć do cipanja i rušenja cili stabala zbog privelikog tereta.

Najveća otpornost prema niskim temperaturama je u fazi zimskog mirovanja. U periodu mirovanja voća i vinove loze, ko ograničavajući faktor se javljaje jaki zimski mrazovi, koji mogu dovest do izmrzavanja pojedini tkiva i organa voćaka. Voćke su za vrime zime izložene manjoj el većoj opasnosti od mraza kad mogu stradat zametnut generativni pupoljci el kaki drugi organi, a mož doć i do potpunog smrzavanja stabla. Otpornost prema niskim zimskim temperaturama je različita za pojedine voćne vrste. Isto tako sorte jedne iste voćne vrste imaje različitu otpornost prema niskim temperaturama. Jabuka, kruška i dunja u periodu zimskog mirovanja mogu izdržat temperature i do -30°C. Pojedina tkiva voćaka nisu jednako otporna na dejstvo niski temperatura - zimski mrazova, što je uslovljeno anatomskim karakteristikama, rezervama rane koju sadrže i sl. U periodu mirovanja najotpornije tkivo je kambijum, pa mlado drvo, staro drvo, kora te srž. Pojedini organi također nisu jednako ositljivi na niske temperature. Nadzemni organi često mogu izdržat temperaturu vazduha od -20°C do -25°C, dok koren strada pri temperaturi zemljišta -9°C. Cvatni pupoljci su ositljiviji od lisni i drvenasti. Cvatovi i zametnuti plodovi stradaje već pri temperaturi vazduha od -2 do 1,5°C. Tokom ladniji zima mogu nastat slabije el jače povride tkiva i pojedini organa. Na taj način, u potpunosti el samo dilimično, mogu smrznit cvatni pupoljci, nedozrili vrvovi mladara, tanje grančice u unutrašnjosti krošnje koje su bile jače zasenjene el jače opterećene rodom. Uslid promrzavanja mogu se pojavit pukotine kore i nekrotične pige.

Voće za svoj razvoj zahtiva niske temparature kako bi se u proliće moglo normalno razvijat. Mož se desit da biljke koje nisu prošle kroz period niski temperatura tokom zime, u proliće ne cvataju i ne rađaje. Dakle, voćke moraje bit u toku zime kraće el duže vrime (zavisno od vrste el sorte) izložene dejstvu relativno niski temperatura (ispod 5°C), da bi u proliće normalno počele vegetaciju i cvatanje. Nedovoljno izlaganje niskim temperaturama u toku zime ima za poslidicu osipanje cvatni pupoljaka, neujednačeno cvatanje i listanje, zamećanje plodova znatno prija listanja i ko poslidicu tog, njevo otpadanje. Potribna dužina trajanja niski temperatura kod različiti vrsta i sorti kreće se od 650 do 1350 časova.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
savitodavac PSS Subatica

Radost čekanja Božića u Subatici, Somboru, Bajmaku, Maloj Bosni, Lemešu...

Radost čekanja Božića u Subatici, Somboru, Bajmaku, Maloj Bosni, Lemešu...